

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1920.

Första kammaren.

Nr 69.

Onsdagen den 16 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades
första sammansatta stats- och andra lagutskottets memorial och
utlåtande:

nr 7, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande dels
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildnings-
tid för värnpliktiga av 1920 års klass, dels ock två i ämnet väckta
motioner; och

nr 8, i anledning av kamrarnas återremiss av utskottets utlåtande
nr 5 rörande Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om
ytterligare minskning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av
1919 års klass jämte två i ämnet väckta motioner; samt

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

nr 45, angående uppförande av viss bevillning å tilläggsstaten
för år 1920;

nr 46, angående beräkning av bevillingarna för år 1921;

nr 47, i anledning av väckt motion angående beräkning av stats-
verkets inkomst av rusedrycksbeskattning m. m.;

nr 48, angående ersättning åt av utskottet vid behandling av
vissa ärenden anlitade biträden; och

nr 49, angående beviljande av medel till särskild ersättning åt
tjänstemän hos utskottet.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över föl-
jande av bankoutskottet i dess memorial nr 71 föreslagna samt av
båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill avslå utskottets
hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifal-

Första kammarens protokoll 1920. Nr 69.

lit vad utskottet hemställt och sålunda beslutit, att fullmäktig i riksbanken, som icke är bosatt i Stockholm, må uppbära reseersättning för varje resa, som han efter kallelse till sammanträde företager från sin hemort till sammanträdesorten och åter enligt de grunder, som äro eller varda bestämda för ledamot av riksdagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 37.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag nr 842, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 96 ja och 106 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 189 ja och 143 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 187 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må *dels* med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, i vad den avser delning av nedannämnda domsagor och med avslag å herrar Pers. Schlyters och Bärge ovanberörda motioner, de båda sistnämnda såvitt de röra sådan delning, för möjliggörande av delning *ej mindre* av Gästriklands domsaga sålunda, att domsagans östra tingslag jämte Österfärnebo socken av västra tingslaget bildar en domsaga, benämnd Gästriklands östra domsaga, och västra tingslaget utom nyssnämnda socken bildar en domsaga, kallad Gästriklands västra domsaga, *än även* av Västerbottens södra domsaga sålunda, att Umeå tingslag med undantag av den del av Hörnefors socken, som nu hör till detta tingslag, bildar en domsaga, benämnd Umeå domsaga, samt återstående delen av domsagan bildar en domsaga med bibehållande av den nuvarande domsagans namn, i 1921 års riksstat höja det under andra huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till Svea hovrätt med därunder lydande justitiestat från dess nuvarande belopp 947,087 kronor med 10,100 kronor till 957,187 kronor, därav bestämt anslag 952,187 kronor och förslagsanslag 5,000 kronor,

ävensom fastställa avlöningsförmånerna för en var av härads-hövdingarna i de föreslagna fyra nya domsagorna sålunda:

lön	kronor 4,500
tjänstgöringspenningar	» 1,500 6,000,

dels ock till partiell löneförbättring för härads-hövdingarna för bestridande av vissa resekostnadsbidrag till sådana befattningshavare,

allt i enlighet med av departementschefen förordade grunder samt med iakttagande av vad utskottet anført beträffande skyldighet för härads hövding att hålla kansli tillgängligt för allmänheten å tid, som i 9 § av domsagostadgan angives, samt å ort, som av Kungl. Maj:t bestämmes, ävensom jämkning i vissa fall av löneförbättringens belopp, på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst, 350 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att

dels med bifall till herrar Pers, Schlyters och Bärge ovanberörda motioner, de båda sistnämnda i vad de avse ifrågasatt delning av Gästriklands domsaga och Västerbottens södra domsaga, avslå Kungl. Maj:ts i sådant hänseende framställda förslag,

dels ock till partiella löneförbättringar för härads hövdingarna och bestridande av vissa resekostnadsbidrag till sådana befattningshavare, allt i enlighet med av departementschefen förordade grunder samt med iakttagande av vad utskottet anført beträffande skyldighet för härads hövding att hålla kansli tillgängligt för allmänheten å tid, som i 9 § av domsagostadgan angives, samt å ort, som av Kungl. Maj:t bestämmes, ävensom jämkning i vissa fall av löneförbättringens belopp, på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag, högst, 336,100 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 51.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag nr 843, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 86 ja och 122 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 176 ja och 173 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 235 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen beslutar,

dels att nedannämnda i den vid statsutskottets utlåtande nr 212 fogade bilagan A upptagna rubriker erhålla följande lydelse:

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Folkskolinspektionen.				
1 folkskolinspektör	600	300	—	900
51 folkskolinspektörer	30,600	15,300	—	45,900
Summa	—	—	—	46,800
Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter, de tekniska elementarskolorna, de tekniska fackskolorna och de tekniska gymnasierna.				
1 rektor	¹⁾ 700	300	—	¹⁾ 1,000
101 rektorer	¹⁾ 70,700	30,300	—	¹⁾ 101,000
1 lektor	²⁾ 700	300	—	²⁾ 1,000
410 lektorer ³⁾	²⁾ 287,000	123,000	—	²⁾ 410,000
1 adjunkt	²⁾ 600	300	—	²⁾ 900
800 adjunkter ³⁾ ⁴⁾	²⁾ 480,000	240,000	—	²⁾ 720,000
<i>Vid högre lärarinneseminariet:</i>				
1 ämneslärarinna	500	250	—	750
9 ämneslärarinnor	4,500	2,250	—	6,750
1 biträdande ämneslärarinna	475	225	—	700
2 biträdande ämneslärarinnor	950	450	—	1,400

¹⁾ Därest befattningshavaren är kvinnlig rektor vid ^{sam}stats skola eller vid förskolan för blinda i Växjö, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen, med 100 kronor.

²⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen med 100 kronor.

³⁾ Avlöningstilläggen vid de lektorsbefattningar vid folkskoleseminarierna, som hållas vakanta med hänsyn till vid seminarierna befintliga adjunktsbefattningar å övergångsstat, må i stället utgå vid nämnda adjunktsbefattningar.

⁴⁾ Av avlöningstillägget, i vad det belöper på förra halvåret 1920, vid den nya adjunktsbefattningen vid realskolan i Södertälje, som skall vara obesatt under samma halvår, skall löneförbättring till den under halvåret vid skolan anställda lärarinnan utgå efter samma grunder, som till ämneslärarinna vid samskola.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinneseminariet etc. (forts.):				
1 lärare i teckning	¹⁾ 650	—	—	¹⁾ 650
1 lärarinna i gymnastik	400	—	—	400
1 lärare i musik	²⁾ 425	—	—	²⁾ 425
1 lärarinna i handarbete	500	—	—	500
<i>Vid de högre allmänna läroverken:</i>				
1 teckningslärare	³⁾ 450	—	—	³⁾ 450
37 dito	³⁾ 16,650	—	—	³⁾ 16,650
1 gymnastiklärare	625	—	—	625
36 dito	22,500	—	—	22,500
1 musiklärare	450	—	—	450
37 dito	16,650	—	—	16,650
<i>Vid real- och samskolorna:</i>				
1 lärarinna	475	225	—	700
53 lärarinnor ⁴⁾	25,175	11 925	—	37,100
1 teckningslärare	³⁾ 300	—	—	⁴⁾ 300
38 dito	³⁾ 11,400	—	—	³⁾ 11,400
1 gymnastiklärare	⁴⁾ 375	—	—	⁵⁾ 375
37 dito	⁴⁾ 13,875	—	—	⁴⁾ 13,875
1 musiklärare	⁵⁾ 250	—	—	⁵⁾ 250
38 dito	⁵⁾ 9,500	—	—	⁵⁾ 9,500
1 lärarinna i kvinnligt handarbete	125	—	—	125
18 lärarinnor i kvinnligt handarbete	2,250	—	—	2,250
<i>Vid folkskoleseminarierna:</i>				
1 övningskollärare	⁷⁾ 525	275	—	⁷⁾ 800
65 dito	⁷⁾ 34,125	17,875	—	⁷⁾ 52,000
1 lärare i teckning vid dubbelseminarium	³⁾ 800	—	—	³⁾ 800
3 dito vid dito	³⁾ 2,400	—	—	³⁾ 2,400

^{1) 2)} Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med ¹⁾ 75 kronor, ²⁾ 150 kronor.

^{3) 4) 5)} Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med ³⁾ 50 kronor, ⁴⁾ 50 kronor, ⁵⁾ 25 kronor.

⁶⁾ Se anm. 4) å sid. 4.

⁷⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänförs sig till lönen, med 100 kronor.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinnesseminariet etc. (forts.).				
<i>Vid folkskoleseminarierna (forts.):</i>				
1 lärare i teckning vid enkelseminarium . . .	¹⁾ 475	—	—	¹⁾ 475
10 dito vid dito . . .	¹⁾ 4,750	—	—	¹⁾ 4,750
1 lärare i musik	²⁾ 800	—	—	²⁾ 800
16 dito	²⁾ 12,800	—	—	²⁾ 12,800
1 lärare i gymnastik	²⁾ 800	—	—	²⁾ 800
16 dito	²⁾ 12,800	—	—	²⁾ 12,800
1 lärare i manlig slöjd	725	—	—	725
8 dito	5,800	—	—	5,800
1 lärarinna i kvinnlig slöjd	500	—	—	500
5 lärarinnor i dito	2,500	—	—	2,500
1 lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola	375	—	—	375
8 lärarinnor i dito vid dito	3,000	—	—	3,000
1 lärarinna i hushållsgöromål	500	—	—	500
2 lärarinnor i dito	1,000	—	—	1,000
1 lärare i trädgårdsskötsel vid seminariet i Umeå	—	—	⁴⁾ 250	⁴⁾ 250
1 dito vid annat seminarium	³⁾ 400	200	—	³⁾ 600
13 dito vid dito	³⁾ 5,200	2,600	—	³⁾ 7,800
<i>Vid blindundervisningsanstalterna:</i>				
1 ämneslärare	525	275	—	800
2 dito	1,050	550	—	1,600
1 första lärarinna	500	250	—	750
1 dito	500	250	—	750
1 lärarinna	475	225	—	700
7 lärarinnor	3,325	1,575	—	4,900
1 arbetslärare	500	225	—	725

¹⁾ ²⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med ¹⁾ 50 kronor, ²⁾ 50 kronor.

³⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen, med 100 kronor.

⁴⁾ Härav 80 kronor motsvarande tjänstgöringspenningar.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinneseminariet etc. (forts.).				
<i>Vid blindundervisningsanstalterna (forts.):</i>				
5 arbetslärare	2,500	1,125	—	3,625
1 handarbetslärarinna	400	200	—	600
2 handarbetslärarinnor	800	400	—	1,200
1 lärarinna i hushållsgöromål	400	200	—	600
1 musiklärare	425	200	—	625
1 dito	—	—	1) 150	1) 150
1 gymnastiklärare	275	150	—	425
Summa	—	—	—	1,507,600

dels ock att till tillfällig löneförbättring för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen å tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 1,993,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill. röstar

Nej:

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, *dels* att nedannämnda, i den vid statsutskottets utlåtande nr 212 fogade bilagan A upptagna rubriker erhålla följande lydelse:

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Folkskolinspektionen.				
1 folkskolinspektör	400	200	—	600
51 folkskolinspektörer	20,400	10,200	—	30,600
Summa	—	—	—	31,200

1) Härav 50 kronor motsvarande tjänstgöringspenningar.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänst- görings- pen- ningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter, de tekniska elementarskolorna, de tekniska fackskolorna och de tekniska gymnasierna.				
1 rektor	¹⁾ 400	200	—	¹⁾ 600
101 rektorer	¹⁾ 40,400	20,200	—	¹⁾ 60,600
1 lektor	²⁾ 400	200	—	²⁾ 600
410 lektorer ²⁾	²⁾ 164,000	82,000	—	²⁾ 246,000
1 adjunkt	²⁾ 400	200	—	²⁾ 600
800 adjunkter ²⁾ ⁴⁾	²⁾ 320,000	160,000	—	²⁾ 480,000
<i>Vid högre lärarinneseminariet:</i>				
1 ämneslärarinna	325	175	—	500
9 ämneslärarinnor	2,925	1,575	—	4,500
1 biträdande ämneslärarinna	295	175	—	470
2 biträdande ämneslärarinnor	590	350	—	940
1 lärare i teckning	⁵⁾ 435	—	—	⁵⁾ 435
1 lärarinna i gymnastik	270	—	—	270
1 lärare i musik	⁶⁾ 280	—	—	⁶⁾ 280
1 lärarinna i handarbete	340	—	—	340

¹⁾ Därest befattningshavaren är kvinnlig rektor vid statssamskola eller vid förskolan för blinda i Värjö, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen, med 50 kronor.

²⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen, med 50 kronor.

³⁾ Avlöningstilläggen vid de lektorsbefattningar vid folkskoleseminarierna, som hållas vakanta med hänsyn till vid seminarierna befintliga adjunktsbefattningar å övergångsstat, må i stället utgå vid nämnda adjunktsbefattningar.

⁴⁾ Av avlöningstillägget, i vad det belöper på förra halvåret 1920, vid den nya adjunktsbefattningen vid realskolan i Södertälje, som skall vara obesatt under samma halvår, skall löneförbättring till den under halvåret vid skolan anställda lärarinnan utgå efter samma grunder, som till ämneslärarinna vid samskola.

⁵⁾ ⁶⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med ⁵⁾ 45 kronor, ⁶⁾ 90 kronor.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinneseminariet etc. (forts.).				
<i>Vid de högre allmänna läroverken:</i>				
1 teckningslärare	¹⁾ 300	—	—	¹⁾ 300
37 dito	¹⁾ 11,100	—	—	¹⁾ 11,100
1 gymnastiklärare	420	—	—	420
36 dito	15,120	—	—	15,120
1 musiklärare	300	—	—	300
37 dito	11,100	—	—	11,100
<i>Vid realskolorna:</i>				
1 lärarinna	295	175	—	470
58 lärarinnor ⁵⁾	15,635	9,275	—	24,910
1 teckningslärare	¹⁾ 200	—	—	¹⁾ 200
38 dito	¹⁾ 7,600	—	—	¹⁾ 7,600
1 gymnastiklärare	²⁾ 250	—	—	²⁾ 250
37 dito	²⁾ 9,250	—	—	²⁾ 9,250
1 musiklärare	³⁾ 170	—	—	³⁾ 170
38 dito	³⁾ 6,460	—	—	³⁾ 6,460
1 lärarinna i kvinnligt handarbete	90	—	—	90
18 lärarinnor i dito	1,620	—	—	1,620
<i>Vid folkskoleseminarierna:</i>				
1 övningskollärare	⁶⁾ 355	175	—	⁶⁾ 530
65 dito	⁶⁾ 23,075	11,375	—	⁶⁾ 34,450
1 lärare i teckning vid dubbelseminarium	¹⁾ 530	—	—	¹⁾ 530
3 dito vid dito	¹⁾ 1,590	—	—	¹⁾ 1,590
1 dito vid enkelseminarium	⁴⁾ 315	—	—	⁴⁾ 315
10 dito vid dito	⁴⁾ 3,150	—	—	⁴⁾ 3,150
1 lärare i musik	¹⁾ 530	—	—	¹⁾ 530
16 dito	¹⁾ 8,480	—	—	¹⁾ 8,480

¹⁾ ²⁾ ³⁾ ⁴⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med ¹⁾ 30 kronor, ²⁾ 40 kronor, ³⁾ 20 kronor, ⁴⁾ 35 kronor.

⁵⁾ Se anm. 4 å nästföregående sida.

⁶⁾ Därest befattningshavare är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänför sig till lönen, med 60 kronor.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarinne seminariet etc. (forts.).				
<i>Vid folkskoleseminarierna (forts.).</i>				
1 lärare i gymnastik	¹⁾ 530	—	—	¹⁾ 530
16 dito	¹⁾ 8,480	—	—	¹⁾ 8,480
1 lärare i manlig slöjd	485	—	—	485
8 dito	3,880	—	—	3,880
1 lärarinna i kvinnlig slöjd	340	—	—	340
5 lärarinnor i dito	1,700	—	—	1,700
1 lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningskola	250	—	—	250
8 lärarinnor i dito vid dito	2,000	—	—	2,000
1 lärarinna i hushållsgöromål	340	—	—	340
2 lärarinnor i dito	680	—	—	680
1 lärare i trädgårdsskötsel vid seminariet i Umeå	—	—	²⁾ 170	²⁾ 170
1 lärare vid annat seminarium	³⁾ 275	125	—	³⁾ 400
13 dito vid dito	³⁾ 3,575	1,625	—	³⁾ 5,200
<i>Vid blindundervisningsanstalterna:</i>				
1 ämneslärare	355	175	—	530
2 dito	710	350	—	1,060
1 första lärarinna	325	175	—	500
1 dito	325	175	—	500
1 lärarinna	295	175	—	470
7 lärarinnor	2,065	1,225	—	3,290
1 arbetslärare	310	175	—	485
5 dito	1,550	875	—	2,425
1 handarbetslärarinna	250	150	—	400
2 handarbetslärarinnor	500	300	—	800
1 lärarinna i hushållsgöromål	250	150	—	400

¹⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget med 30 kronor.²⁾ Härav 60 kronor motsvarande tjänstgöringspenningar.³⁾ Därest befattningshavaren är kvinna, minskas avlöningstillägget, i vad det hänförs till lönen, med 60 kronor.

	Avlöningstillägg, för år räknat			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arvode.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Högre lärarlönesseminariet etc. (forts.).				
<i>Vid blindundervisningsanstalterna (forts.):</i>				
1 musiklärare	270	150	—	420
1 dito	—	—	¹⁾ 100	¹⁾ 100
1 gymnastiklärare	190	90	—	280
Summa	—	—	—	971,185

dels ock att till tillfällig löneförbättring för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen å tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 1,441.000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 58.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 844, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 85 ja och 124 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 170 ja och 182 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 236 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning och med avslag å herr Anderssons m. fl. ovanberörda motion, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må

a) för beredande av tillfällig löneförbättring under år 1920 åt nordiska museets personal, med undantag av vakt- och arbetarperso-

¹⁾ Härav 30 kronor motsvarande tjänstgöringspenningar.

nalen vid friluftsavdelningen å Skansen, anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 13,725 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå i huvudsaklig enlighet med de föreskrifter, som beträffande motsvarande befattningshavare inom den civila statsförvaltningen må varda gällande för år 1920;

b) — — — — —

c) medgiva, att från och med år 1920 dyrtidstillägg åt nordiska museets personal, med undantag av vakt- och arbetarpersonalen vid friluftsavdelningen å Skansen, ävensom åt personalen vid livrustkammaren, må utgå under iakttagande i tillämpliga delar av de grunder, som gälla beträffande dyrtidstillägg under motsvarande tider åt befattningshavare i statens tjänst;

d) medgiva, att till befattningshavare, som på grund av c) åtnjuter dyrtidstillägg för första halvåret 1920, eller del därav, skall utgå förhöjning i dyrtidstillägget, motsvarande tjugu procent av de avlöningsförmåner för samma tidrymd, på vilka dyrtidstillägg må beräknas, dock att sådant tillägg må utgå allenast till befattningshavare, som är familjeförsörjare. Där både man och hustru tillhöra under sagda mom. c) omförmäld personal, utgår likväl tillägget endast till endera av dem, och då till den, som åtnjuter högsta lönen;

e) för de under c) och d) angivna ändamål anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 140,000 kronor;

f) — — — — —

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och herr Anderssons m. fl. ovanberörda motion, beslutat att

a) för beredandet av tillfällig löneförbättring under år 1920 åt nordiska museets personal, vakt- och arbetspersonalen vid friluftsavdelningen å Skansen inberäknad, anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 33,295 kronor, att efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå i huvudsaklig enlighet med de föreskrifter, som beträffande motsvarande befattningshavare inom den civila statsförvaltningen må varda gällande för år 1920;

b) — — — — —

c) medgiva, att från och med år 1920 dyrtidstillägg åt nordiska museets personal, vakt- och arbetspersonalen vid friluftsavdelningen å Skansen inberäknad, ävensom åt personalen vid livrustkammaren må utgå under iakttagande i tillämpliga delar av de grunder, som gälla beträffande dyrtidstillägg under motsvarande tider åt befattningshavare i statens tjänst;

d) medgiva, att till befattningshavare, som på grund av c) åtnjuter dyrtidstillägg för första halvåret 1920 eller del därav, skall

utgå förhöjning i dyrtidstillägget, motsvarande tjugoprocent av de avlöningsförmåner för samma tidrymd, på vilka dyrtidstillägg må beräknas, dock att sådant tillägg må utgå allenast till befattningshavare, som är familjeförsörjare. Där både man och hustru tillhöra under sagda mom. c) omförmäld personal, utgår likväl tillägget endast till endera av dem, och då till den, som åtnjuter högsta lönen: e) för de under c) och d) angivna ändamål anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 165.000 kronor;

f) — — — — —

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79:

Nej — 63.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag nr 845, som upplästes och varav inhämtades, ej mindre att efter det omröstningen därstädes företagits samt en voteringsedel blivit avlagd och förseglad samt de övriga öppnats, sistnämnda omröstning utfallit med 99 ja och 115 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 178 ja och 178 nej, än även att i följd av denna omröstningens utgång den förseglade sedeln öppnats och att denna innehållit ett ja, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 237 föreslagna samt av båda kamrarna godkända omröstningsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att

a) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för år 1920 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 500 kronor,

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 400 kronor, samt

till extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t efter av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 5 mars 1920 angivna grunder bestämmer;

b) för ovan berörda ändamål anvisa på tillägsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 130,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 70.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag nr 846, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 96 ja och 108 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 166 ja och 178 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets memorial nr 90 och första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 30.

*Förelag till kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

Fortsattes överläggningen rörande 1 och 2 §§ samt 3 § 1 mom. i det av andra särskilda utskottet i utlåtande nr 1 under punkten I E (bil. 5) tillstyrkta förordningsförslaget.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Som herrarna se så står jag här med två tomma händer — alla mina anteckningar har jag lämnat på min plats — och därav kunna herrarna sluta, att jag icke tänker hålla något längre föredrag vid detta tillfälle, under förutsättning att herrarna äro så vänliga att höra på under de korta minuter jag ber att få vädja till kammarens uppmärksamhet.

Min egentliga avsikt var att tala om näringskatten, som blivit alldeles särskilt misshandlad i utskottets motivering. Jag skall emellertid avstå ifrån detta och inskränka mig till att yttra några ord endast med anledning av herr Borells anförande i natt.

Herr Borell yrkade bifall till den av herr Trygger m. fl. framställda reservationen beträffande de kooperativa föreningarnas beskattning och han sökte motivera denna reservation, efter vad jag kunde finna, huvudsakligen genom att söka vederlägga vad jag yttrat vid föregående års riksdagsbehandling av frågan. Herr Borell fruktade särskilt, att han skulle bliva beskylld för någon slags ovilja mot Kooperationen, därför att han vågade uppträda i frågan. Jag skall be att få säga, att jag icke alls tvivlar på att herr Borell ledes av de allra bästa avsikter i denna fråga som i alla övriga, men däremot kan jag icke vara med om att tillerkänna honom någon riktigt fullständig uppfattning av vad saken i själva verket gäller.

Herr Borell yttrade här i går — och det står även att läsa i den angivna reservationen — vari för övrigt i väsentliga stycken uppre-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

pas de redan vederlagda skäl, som bevillnings-utskottet anförde förra året och en del myndigheter också hava använt sig av — att det icke fanns någon skillnad emellan en kooperativ förening och ett vanligt affärsföretag. Det måste nog herrarna i alla fall erkänna, om ni vilja ägna saken någon uppmärksamhet, att det är att totalt bortse ifrån verkligheten. Det måste ovillkorligen sägas vara en himmelsvid skillnad emellan t. ex. ett uppköpsmejeri och ett andelsmejeri. I det ena fallet är det en person, som upprättar ett mejeri för att köpa mjölk av jordbrukarna och sälja smör för att på detta sätt tjäna så mycket pengar han kan. I det andra fallet är det jordbrukarna själva, som genom att upprätta ett sådant företag vilja skaffa sig den största möjliga inkomst på sin ladugårdshantering. Om man icke kan skilja emellan två sådana företag, så tycker jag verkligen, att man har ett bra svagt sinne för distinktioner på det ekonomiska området. Det är två fullkomligt olika företagstyper, och det kan man aldrig komma ifrån.

Jag skall nu icke ingå på någon djupare utläggning av vad kooperationen är. Jag vill endast här framhålla, vad jag framhållit ett par föregående gånger, att de kooperativa föreningarna äro till för att möjliggöra undanskjutandet av mellanhänderna, att föra producenterna närmare konsumenterna — och detta gäller antingen det är fråga om avsättnings- eller anskaffningsföreningar — men det kan ju absolut icke ske, om den kooperativa föreningen skulle vara ett företag som alla andra, om den verkligen skulle vara till för att frambringa en vinst. Förutsättningen för att mellanhänderna skola kunna avskaffas är den, att det som konstituerar mellanhanden, nämligen vinsten, kan avskaffas, och det gör också den kooperativa föreningen. Om nu de kooperativa föreningarna följa den princip, som jordbrukarnas inköpsföreningar tillämpa, nämligen att anskaffa varorna och fördela dem till partipris till medlemmarna — dessa föreningar hava ju i allmänhet inga nämnvärda omkostnader, de taga upp order på de stora artiklar, som behöva inköpas och skicka bud till alla rekvisiter, när järnvägsvagnen kommer med varorna, varefter rekvisiterna få köra dit och hämta dem och förvara dem i sina egna magasin; dessa föreningar arbeta således utan några avsevärda omkostnader — om de kooperativa föreningarna slå in på den bogen över hela linjen eller söka att närma sig det tillvägagångssättet så mycket som möjligt, uppstår icke något beskattningsbart netto, och jag tror, att det numera icke finns någon som verkligen vågar vidhålla den bekanta Landénska linjen, att de kooperativa föreningarna skulle bli skyldiga att betala skatt efter en fingerad inkomst av 8 procent å omsättningen. I det fallet skulle det ju verkligen finnas anledning till de hårda anmärkningar, som från högerhåll och liberalt håll riktats emot näringsskatten. Om man ginge ut ifrån att näringsföretag skulle betala skatt efter en till 8 å 10 procent beräknad vinst på sin omsättning, även om de gått med förlust, då hade herrarna verkligen skäl att klaga, ty då skulle större delen av handelsföretagen här i landet, framför allt engroshandeln, beskattas ihjäl på ett enda år eller högst två — om de voro mycket starka. Men så

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

är ju icke näringskatten, i varje fall icke i regeringsförslaget lagd. Men för att återkomma till ämnet, jag tror att den uppfattningen slagit igenom, att de kooperativa föreningarna i fråga om inkomstskatten icke kunna beskattas för någon fingerad inkomst. Under sådana förhållanden undgå just de föreningar, som föra den socialt ogynnsammare prispolitiken, d. v. s. de som sälja ut varorna så att ingen besparing frambringas för konsumenterna, dessa komma att gynnas framför de föreningar, som föra en riktig prispolitik, d. v. s. de som frambringa ett netto och uppbevara detta åt medlemmarna. Det är nu icke alls sant, som det antydes i reservationen, att de kooperativa föreningarna genom ett bifall till vad Kungl. Maj:t hemställt och vad utskottet godkänt — för övrigt med 17 röster emot 7 — att de kooperativa föreningarna, säger jag, skulle alldeles undgå beskattning; för den största kooperativa föreningen i landet betyder denna reform absolut ingenting, den kommer att få skatta precis som nu och det är inga obetydliga skatter, som den får betala — efter en överslagsberäkning finner man, att de komma att gå upp till närmare 300,000 kronor för förra årets deklarerade inkomst, som var ca 600,000 kronor. Jag tycker, att man icke gärna kan komma längre i sina krav på beskattning. Innebörden i detta förslag är uteslutande den, att de stora föreningarna skola komma i en gynnsammare position i jämförelse med förhållandena nu, att de stora föreningarna icke skola bestraffas därför att de blivit stora. Jag vill påpeka, att ingen människa här har krävt, att den progressiva statsbeskattningen skall läggas på aktiebolagens absoluta netto; men det är just vad man gör beträffande de stora kooperativa föreningarna, som icke kunna begränsa sig, om de vilja aldrig så gärna, till att handla uteslutande med medlemmarna.

Jag visade i utskottet exempelvis att vid bifall till den liberala progressionsskalan vid den kommunala progressivskatten, så skulle kooperativa förbundet få betala ungefär 21,000 kronor i progressivskatt, under det att bolag med samma kapital och samma netto skulle slippa undan med 3,800 kronor i progressivskatt. Detta exempel visar, huru fullkomligt olika företagstyper, det rör sig om, och det får verkligen herr Borell och reservanterna vara så vänliga att taga en smula hänsyn till. De togo denna hänsyn, då det gällde enkla handelsbolag och kommanditbolag. För dem infördes en särskild sorts beskattning, men då det gäller de kooperativa föreningarna, så vill man icke resonera om att genomföra en beskattning, som passade för dem. Att på den tillämpa reglerna för bolagsbeskattning, såsom herr Borell antydde i går att man borde göra, är icke möjligt att reflektera på, då denna typ icke är lagd så, att bolagsbeskattning över huvud taget passar. Vi hava till exempel föreningar med personlig ansvarighet för medlemmarna, men utan något avsevärt inbetalt kapital. Varför skola dessa beskattas högre därför att kapitalet icke är inbetalt än föreningar som hava sitt kapital inbetalt?

Ja, herr vice talman, jag skall icke trötta kammaren med att hålla på längre. Jag ber endast att få anhålla, att kammaren icke måtte bifalla herr Borells yrkande i går.

Herr Gustafsson: Herr vice talman! Jag skall, liksom den föregående ärade talaren, på förhand tillkännagiva att jag ej skall bliva för långvarig i mitt anförande, men det är ett par små saker, som jag i alla fall vill vädröra beträffande utskottets behandling av denna fråga.

*Förslag till
kommunalskattelag m.m.
(Forts.)*

Här har nu ifrån åtskilliga talare framhållits, allt efter de olika synpunkter de lagt på saken, de fördelar och de nackdelar, som de respektive föreliggande förslagen innebära. För min del vill jag säga, att rörande det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, som nu av utskottet blivit behandlat och efter denna behandling icke har stort mera än skelettet kvar, har före det förslagets tillkomst icke blivit tillräckligt undersökt, efter mitt begrepp, huru egentligen beskattningen bör läggas. Det är endast en eller annan kommun här och var i landet, som provtaxerats. Hela landsdelar har man gått förbi. Om vi till exempel tänka oss ett av Smålands län, där ganska mycken industri förefinnes tillsammans med jordbruk och vidare tänka oss, att vi skulle lägga ut Kungl. Maj:ts förslag på en av dessa kommuner med övervägande industribefolkning och endast en mindre del lantbrukare, så skola vi där finna, att då blir den tunga, som nu oriktigt vilar på en del arbetare överflyttad — och därom hava vi alla varit eniga att en sådan överflyttning bör ske — från de mindre bärkraftiga till de mera bärkraftiga. Men därvid får man icke gå så långt, att man överflyttar så mycket, att man gör det omöjligt för de bofasta jordbrukarna, att bära de kommunala bördorna gentemot de andra, som samtidigt skulle bliva befriade. Det är denna avvägning, som vi böra vid en blivande utredning söka åstadkomma; sålunda mera jämnhet i fördelningen för att kunna bära bördorna efter förmåga.

Så har det här sagts, att det enligt de förslag, som nu föreligga, icke skulle bliva någon dubbelbeskattning. Jag skall icke fördjupa mig i detta yttrande; men säga vad man säga vill, om man på ett objekt lägger två, tre och fyra skatter, i motsats till såsom nu en skatt, nog är det i själva verket en dubbelbeskattning, något som den enkla mannen icke kan få någon annan mening i.

Vad jag särskilt skulle vilja säga några ord om är egentligen deklarationerna, rättigheten för taxeringsmyndigheterna att infordra sådana uppgifter. Vi hava i det nya förslaget fått oss en ny deklarationsblankett förelagd med bilagor, som specificera lantmannens inkomster och utgifter på ett sätt, som tyder på att denna uppgift blivit alltför ensidigt behandlad. Bilagorna äro efter mitt begrepp mycket värdefulla i och för sig och passa särskilt kanske i Skåne; men om nu en lantman får dessa bilagor sig förelagda och man i andra delar av landet har andra inkomstkällor, andra utgiftsposter att tillägga, kan han lätt få den uppfattningen, att här är det så specificerat i detta förslag, att det icke är meningen att taga upp de andra sakerna, som icke omnämnas där. Man har, enligt mitt begrepp, påvisat för mycket.

Jag tillät mig redan år 1910 här i denna kammare påpeka att beträffande uppgiftsskyldighet å deklarationsblanketter, då sådana

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

skola föreläggas lantborna, de icke böra vara alltför mycket specificerade utan att man i stället skulle mera kunna bygga på en bokföringsskyldighet. Jag har icke, under de år som gått, haft tillfälle att ändra mening här. Jag tycker det vore bättre, att få en bokföringsskyldighet efter ett visst system i stället för att såsom nu specificera sakerna alltför mycket och åsidosätta bokföringsskyldigheten. Men jag vill uttala den förmodan och förhoppningen, att det i fortsättningen liksom hittills skall vara tillåtet för lantbrukare, som hava bokföring, att vid deklarationens avgivande följa sitt bokslut och lämna de uppgifter, som gårdens böcker utvisa, och att vederbörande taxeringsmyndigheter må taga hänsyn därtill, så att uppgifterna icke behöva absolut vila på de här bifogade formulären och blanketterna. Vad sedan i övrigt angår infordrandet av taxeringsuppgifter ifrån banker och penninginrättningar av mindre inestående innehav, så får jag verkligen göra den frågan: Är det nödvändigt att giva taxeringsmyndigheterna en sådan fullmakt? Skall det absolut vara nödvändigt? Jag kan tänka mig att det kanske kan behövas i vissa fall, men i stort sett få vi ändå hoppas, att vårt svenska folk försöker vara så uppriktigt som möjligt vid deklarationernas avgivande, så att vi mycket väl kunna låta dessa uppgifter bortfalla.

I övrigt skall jag icke för tillfället säga annat, än att jag ber att få yrka bifall till det av utskottet framlagda förslaget; och jag vill uttala den förhoppningen, att, efter den utredning, som antagligen kommer att bliva ett faktum, sedan utskottets hemställan möjligen i denna kammare bifallits, det skall visa sig, att vi ha en bättre grund att bygga kommunalskatteförslaget på, då vi efter några år få ånyo gå till behandling av detsamma.

Herr Petré, Bror: Herr vice talman! Efter den utgång, som frågan fått i natt i andra kammaren, antar jag såsom givet, att en fortsatt principdebatt icke har samma intresse för kammarens ledamöter, då utgången väl ändock ej här kan bliva någon annan än i medkammaren.

En sammanjämkning mellan utskottets linje och någon av reservantlinjerna är ju ej tänkbar, ty de bygga ju på alltför olika grunder. I det ena fallet är det ju fråga om fristående objektskatter inom ramen av en ny kommunalskattelag, i det andra åter bygges å nuvarande bevillningsförordning såsom grundval. De båda linjerna hänföra sig alltså till alltför olika utgångspunkter för att, allra helst i denna sena tid av riksdagens arbete, det skall vara tänkbart, att en sammanjämkning skall kunna åvägabringas. Och huru vitt meningarna än gått i sär, då det gällt frågan om huru den provisoriska anordningen borde vara beskaffad, så hava de dock alla mötts i det kravet, att något bör göras och göras omedelbart för att rätta till de värsta olägenheterna. Jag kan därför icke tänka mig, att någon här i kammaren kan taga på sitt ansvar att genom åvägabringande av ett annat beslut här än i medkammaren äventyra, att allting nu skulle bliva kvar vid status quo i detta fall.

Jag skall vid sådant förhållande icke nu gå in på en fortsatt diskussion av frågan i stort och jag skall icke heller för egen del

deklarera de premisser, som fört mig till det slut, till vilket utskottet kommit, utan jag vill begagna tillfället för att få säga några ord om huru läget för mig ter sig i själva sakfrågan, om man ser framåt, för den händelse första kammaren nu om en stund, som jag förmodar, kommer att konfirmera andra kammarens gärdagsbeslut. Men dessförinnan är det dock några punkter, som av olika talare berörts, där jag finner en ytterligare beläysning av de gjorda uttalandena önsklig.

Det gäller först uppgiften, att de smärre, mindre burgna jordbrukarna genom utskottets linje skulle bli satta i en orättvis ställning därigenom, att de i stor utsträckning icke skulle bli i tillfälle att få åtnjuta avdrag vid taxeringen. Huru förhåller det sig då härmed? Ja, det påståendet kan efter mitt förmenande icke hava fog för sig under annan förutsättning, än att vederbörandes eget arbete icke bliver vederbörligen upptaxerat. Vi veta, att det numera väl icke finnes någon statkarl på landet som icke äger och jämväl taxeras för en årsinkomst av minst ett par tusen kronor. Jämför så härmed en mindre jordbrukare, som har exempelvis en egendom på 10,000 kronors taxeringsvärde. Dennes beräknade bevilningspliktiga inkomst av fastigheten är ju endast 600 kronor. Även ifall han är starkt skuldsatt, så vågar jag påstå, att för alla vanliga fall en sådan mindre jordbrukare kommer i tillfälle att åtnjuta de allmänna avdragen, om nämligen taxeringen med hänsyn till värdet av hans eget arbete blir byggd på en riktig grund. Efter min mening är det nog så, att det tvärtom är beträffande de större skuldsatta fastighetsägarna, vilkas inkomster ej hava samma inslag för värdet av eget arbete, som de å denna punkt gjorda uttalandena kunna hava ett visst berättigande.

Jag har för att få min uppfattning bestyrkt vänt mig till en av taxeringsordförandena i Stockholms län under gårdagen och frågat honom, huruvida vid årets taxering jordbrukarnas inkomster i den omfattning överstigit fastigheternas för bevilningstaxeringen beräknade inkomst, att de skulle hava blivit i tillfälle att åtnjuta de allmänna avdrag, som nu äro i fråga. Han svarade mig: Det skulle de genomgående hava fått, för fastigheter å taxeringsvärden ända upp emot 20,000 kronor.

I detta sammanhang skall jag också i förbigående anmärka, att herr Möller i går gjorde sig skyldig till ett litet förbiseende, då han genom anförandet av ett par exempel ville visa, huru det komme att ställa sig förhållandevis mellan skuldsatta och icke skuldsatta fastighetsägare samt mellan fastighetsägare och andra inkomsttagare. Hans ena exempel avsåg, om jag minnes rätt, en ägare till en egendom på 30,000 kronors taxeringsvärde, med en behållen inkomst på 3,300 kronor och ingen skuld, jämförd med en tjänsteman, som hade en inkomst av 3,000 kronor. Och det andra exemplet avsåg tre särskilda egendomar på 100,000 kronors taxeringsvärde samt 50,000 kronors skuldsumma vardera och med resp. 6,000, 8,000 och 10,000 kronors inkomst för sina ägare. Nu är det emellertid så, att i utskottets förslag till 12 § 3 mom. bevilningsförordningen finnes något, som kan benämnas för förmögenhetsrigel och som innebär, att då det gäller att räkna med s. k. orts- och familjeavdrag, den beskattnings-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

bara inkomsten ej får sättas lägre, än att den motsvarar vederbörandes inkomst av förmögenhet, beräknad till 5 procent å hans uppskattade förmögenhet. Jag vill emellertid till herr Möllers försvar säga, att denna i utskottets förslag upptagna s. k. förmögenhetsregeln, som återfinnes jämväl i herr Tryggers m. fl. motion, icke är kommen med i texten till de frisinnades motion, men den ligger till grund för de statistiska beräkningarna å båda motionsförslagen; och då saken förvar i utskottet, var herr Möller icke där närvarande. Således är det förklarligt, att han vid de anförda exemplens framställande förbi-sett detta av mig nu berörda förhållandet.

Då jag är inne på frågan om förhållandet mellan skuldsatta och icke skuldsatta fastighetsägare, kan jag icke underlåta att göra två påpekanden. Det ena är att då det från åtskilliga kammarledamöters sida talats med så starka ord om detta förhållande, så må man minnas, att det socialdemokratiska partiet i riksdagen i fjol stod, såvitt jag förstod, enhälligt därom, att man skulle provisoriskt höja de beräknade inkomstvärdena på jordbruksfastigheter från nuvarande 6 till 7 procent å taxeringsvärdena. Det är tydligt, att det med denna ståndpunkt skulle för de skuldsatta jordbrukarna gentemot de ej skuldsatta blivt en förhållandevis ännu mycket kraftigare orättvisa än vad nu för detta provisorium kan bliva följden. Jag vill också nämna, att den kungl. propositionen i år innefattar, då det gäller landstingsskatten, som ju belöper sig till emellan 2 kronor 50 öre och 3 kronor per bevillningskrona i många län, att jordbrukarna få tillsviðare betala denna skatt, icke i förhållande till den behållna inkomsten efter avdrag för sin gäld, utan efter de enligt taxeringsvärdena beräknade bevillningspliktiga inkomsterna.

Jag har velat erinra om dessa två fakta för att något litet dämpa de skarpa omdömen, som fällts å denna punkt. För egen del vill jag som min mening förklara, att jag på denna punkt, som ju fått en mycket stor plats i debatten, kan fullt och helt vitsorda, att utskottets linje ej skapar rättvisa mellan skuldsatta och icke skuldsatta jordbrukare, liksom det över huvud taget är mer eller mindre ogörligt att åstadkomma detta vid utformandet av en objektbeskattning. Utskottets linje innebär emellertid å denna punkt en bestämd förbättring jämfört med vad nu är fallet, och jag vill vidare göra gällande, att ingen av reservantlinjerna i denna del heller giver full rättvisa, men att de å andra sidan ur rättvisesynpunkt giva mer än utskottslinjen i detta avseende giver. Jag tror, att detta omdöme om de olika linjernas företråde å denna punkt kan och bör godtagas av var och en, som opartiskt dömer i denna fråga. För att ytterligare exemplifiera saken, vill jag antaga, att medan en person efter vederbörliga avdrag har en behållen årsinkomst på sin fastighet av 3 %, en annan ägare till en fastighet av samma värde har en behållen årsinkomst därav av 12 %. Då är sålunda den förre personens skattekraft, bedömd med ledning av det årets inkomster, fyra gånger mindre än den senares. Efter utskottets förslag får den förre skatta för fastighetsbevillning efter 6 procents beräknad inkomst och den senare åter för fastighets- och inkomst-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

beviljning tillhopa efter 12 procent. Salunda blir den senares skatt dubbel gentemot den förras. Efter den kungl. propositionen får den förra skatta efter $6+3=9$ % av taxeringsvärdet och den senare efter $6+12=18$ % därav. Således blir det precis samma proportion dem emellan enligt det kungl. förslaget som enligt utskottets förslag. I båda fallen är det emellertid en annan proportion dem emellan beträffande skattskyldigheten än den, som de behållna inkomsterna för året skulle givit anledning till.

Det fälldes i går från flera talare ett yttrande av den innebörd, att utskottets linje skulle innebära en beskattning av skog efter 6 % av dess värde. Statsrådet Nothins ord föll i denna del så, att utskottet föreslår 6 procents beskattning på skogens fulla värde, och professor Wohlin var inne på samma tankegång. Talarna ville med detta visa, att det är vida tyngre skogsbeskattning efter utskottets förslag än efter såväl den kungl. propositionen som herr Johanssons i Kälkebo reservation. Detta framställningssätt förstår ju en var ej kan vara i sak riktigt. Vad utskottet — liksom ock professor Wohlin — syftar till är ju att få undersökt en annan till synes mera rationell form för beskattningen av skog och vidare att man skulle få en ny fastighetstaxering beslutad redan vid nästa års riksdag att äga rum under hösten 1921 och början av år 1922 och att därvid få nya, i nödfall provisoriska bestämmelser i fråga om beskattning av skog tillämpade. I avvaktan härå har alltså avsetts att under ytterligare ett år låta det nuvarande, d. v. s. 1918 års taxeringsvärde å skogsfastighet få gälla. Det är sanneligen inga 6 procent å skogens värde, som ligger i detta taxeringsvärde. Det måste var och en förstå. Däremot är det riktigt, att herr Swartz har en till synes lägre beskattningssiffra å skog, då han föreslår en fristående fastighetsskatt å 4 procent av skogsfastigheternas taxeringsvärden, men jämsides härmed utgår enligt hans förslag skatt för hela inkomsten av skogsfastigheterna oavkortad.

Statsrådet Nothin berörde också det ovissa i verkningarna av utskottets förslag i praktiken, och det ligger utan tvivel en viss sanning däri. Det är ju så, att den verkställda provtaxeringen kommit att genom själva tidshändelserna med därav föranledda djupgående förändringar av de ekonomiska förhållandena blixa utan något större värde. Utfallet av skatteförhållandena i kommunerna enligt de olika förslagen komma att efter mitt förmenande till stor del bero av, fränsett penningvärdets fortgående fall, huru taxeringsväsendet kommer att fungera, huru de nya deklarationsformulären komma att verka m. m. Än mera avgörande blir dock, i vad mån konjunkturerna under de kommande åren blixa nedgående. Blir det exempelvis ett missväxtår för jordbruket, är det, såsom utskottets statistiska tabeller visa, alldeles påtagligt att det enligt herr Johanssons i Kälkebo i hans reservation framlagda förslag, skulle blixa fullständigt fördärande för allt vad löntagare heter i jordbrukssocknar.

Det är sant, att, såsom statsrådet Nothin anmärkte, utskottet ej angivit några beräkningar om verkningarna av dess i betänkandet nr 4

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

innefattade förslag om 50 % tillägg i avdragen vid 1921 års taxering. I den delen har Kungl. Maj:t delvis framlagt beräkningar i särpropositionen nr 234. Däri har nämligen upptagits stickprov för några av provtaxeringssocknarna. Jämför man dessa stickprov, vilka gjorts under förutsättning av med 50 % förhöjda avdrag, med motsvarande i handlingarna återgivna stickprov från samma kommuner utan dylika tilläggsavdrag efter dels huvudpropositionens och dels utskottets förslag, kan man därav draga ungefärliga slutsatser om verkningarna av utskottets förslag om 50 % tillägg i avdragen vid 1921 års taxering.

Jag har emellertid trott, att det, i stället för dessa å ett jämförelsevis värdelöst material grundade beräkningar, kanske kunde vara av mera intresse att få en bild av, huru det ställt sig med ökningen av beskattningssiffrorna vid årets taxering å inkomst, och jag har för sådant ändamål vänt mig till samme taxeringsordförande inom Stockholms län, som jag nyss talade om. Han har lämnat mig uppgifter från 6 kommuner, av vilka fem äro de bondesocknar, i vilka taxeringsarbetet först blivit slutfört i det ifrågavarande fögderiet. Den återstående socknen visar en onormal ökning av taxeringssiffror för inkomst, beroende å dels ökad jordbruksinkomst och dels högre taxering av bl. a. fiskarens inkomster. Om man närmare granskar dessa uppgifter, skall man finna, att vid årets taxering i dessa sex socknar, vilka ligga i Värmdö fögderi, den sammanlagda inkomstbevillningen utvisar en ökning av ej mindre än 74 % jämfört med i fjol. Detta då efter det att föreskrivna avdrag hava gjorts. Inkomst- och förmögenhetsskattebeloppet åter har stigit för socknarna sammanlagt med 48 % jämfört med fjolåret; därvid hava ej de föreskrivna avdragen gjorts. Vill man åter veta, huru stor ökningen i beskattningssiffror är jämförd med 1918 års taxering, skall man vid granskning finna, att sammanlagda inkomstbevillningen innan föreskrivna avdrag gjorts, visar en ökning av 111 % för de 5 bondesocknarna och 180 % för den återstående socknen. Den sammanlagda inkomst- och förmögenhetsskatten återvisar, innan föreskrivna avdrag gjorts, en ökning gentemot 1918 av resp. 101 % och 199 % för de fem bondesocknarna och den återstående socknen. Det är tydligt, att skulle dessa siffror på något vis vara typiska, så är bilden ingalunda skrämmande, men här gäller det ju att hålla klart för sig, att de ekonomiska förhållandena under de närma-te åren hava vi icke i våra händer. Det lär väl vidare vara ganska visst, att förhållandena kunna te sig väsentligt olika på olika platser. Jag vill emellertid gentemot statsrådet Nothin på denna punkt om tilläggsavdragen säga, att den frågan är ett spörsmål för sig, som ej behöver påverka ståndpunktstagandet till själva huvudpropositionen. Till frågan om tilläggsavdragen kan man givetvis ställa sig olika såsom ock högerreservationen i denna del visar, alltefter den uppfattning, man har om huru utfallet i stort sett kommer att bli i verkligheten.

Men vad jag närmast avsåg att i mitt yttrande något beröra, det var såsom jag förut nämnt, läget i kommunalskattefrågan, om man ser framåt, därest andra kammarrens beslut blir gällande. Statsrådet Nothin har efterlyst de riktlinjer för det fortsatta arbetet, som ut-

skottet efter hans utsägo försummat att i någon mån angiva. Och professor Wohlin, som älskar starkare ord, har betecknat det hela som en återvändsgränd, i vilken vi genom utskottets ståndpunkt hava hamnat. Herr Swartz åter har klokt och övertygande framhållit vikten av att i lugn och ro under de närmaste åren kunna fullborda de undersökningar och överväganden, som ytterligare må erfordras för att så medelst kunna säkerställa ett gott resultat vid frågans definitiva avgörande 1924. Hur blir då läget för den händelse första kammaren kommer att förena sig i medkammarens beslut? Vilka bli de närmast förestående arbetsuppgifterna? Ja, fränsett *jordvärdestegrings-spörsmålet*, vars betydelse för och inre samband med kommunalskattefrågan ingen, som sysslat med dessa frågor, torde kunna jäva, så gäller det att slutföra den påbegynta utredningen i fråga om kommuners och *andra menigheternas rätt att upptaga särskilda skatter, avgifter och bidrag*, vilken utredning ej medhanns till årets riksdag. För den, som i likhet med mig tror på gagnet av att i skattehänseende mjölka så många spenar som möjligt till kommunernas kassar, står det klart, att denna fråga, som ju närmast gäller stadssamhällena, är av rätt så stor vikt för dessa, och ju mera man kan åstadkomma i detta avseende, desto mera rationellt blir detta inslag i kommunernas skattesystem.

Den andra frågan, som tränger till upptagande, gäller spörsmålet om *beskattningen av skog*. Å denna punkt råder den fullaste enstämmighet i önskningsar att omedelbart få en utredning härutinnan igångsatt med utgångspunkt från de uppslag och synpunkter, som hava framkommit under riksdagsbehandlingen av frågan. Ingen lär väl bestrida att svårigheterna å detta viktiga beskattningsområde kunna komma att vid den tillärnade utredningen visa sig nog så stora. För egen del tänker jag därmed bl. a. på svårigheten att få något hållbart grepp på frågan med hänsyn till förmögenhetsbeskattningen till staten. Det är självfallet av synnerlig vikt, att skogs-sakkunniga personer få tillfälle att medverka vid den fortsatta behandlingen av denna fråga.

Ett tredje spörsmål — däri också full samstämmighet råder mellan Kungl. Maj:ts regering och riksdagens alla partier — rör sig om fullföljandet så fort ske kan av de redan igångsatta arbetena med *reformerandet av taxeringsväsendet*. Vad som på detta område nu är det viktigaste är otvivelaktigt att få utarbetat reformerande bestämmelser om själva *taxeringsförfarandet vid fastighetsbeskattningen* i syfte att redan vid nästa års riksdag få dylika bestämmelser framlagda och antagna, så att de kunna läggas till grund för en ny allmän fastighetstaxering under hösten 1921 och början av år 1922. Det har inom utskottet förefunnits ett mycket starkt intresse å denna punkt, och man har länge strävat efter att få några nya bestämmelser å detta område till stånd redan detta år. Att det ej kunnat ske framgår därav, att ingen av de två reservationer, som förutsätta ny fastighetstaxering redan nästa år, har upptagit några bestämmelser härutinnan, ehuru ett provisoriskt förslag härom förelegat utarbetat inom utskottet. Ingen, som något sysslat med hithörande förhållanden, kan undgå att

Förslag till kommunal-skattelag m.m.
(Forts.)

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

få ett mycket starkt intryck av, huru irrationellt det f. n. är på detta område. Man har inom utskottet fått de allra starkaste belägg på hur ojämnt och otillfredsställande fastighetstaxeringen är i de olika orterna, ofta även inom samma län, och tillståndet är i själva verket fullkomligt ohållbart. Detta bl. a. med hänsyn därtill, att frågan om utjämning av skattetrycket mellan olika kommuner efter mitt förmenande icke kan för närvarande föras vidare fram, så länge det nuvarande ojämnna taxeringsunderlaget kvarstår. Statsrådet Nothin gjorde gällande, att det vore mest rationellt att först ordna själva strukturen i skattesystemet och först därefter verkställa reformer beträffande de organ, som skola handhava det hela. Det må medgivas, att detta i och för sig är en riktig synpunkt. Men å nu förevarande punkt kan det ej längre väntas, innan man kommer till handling, och dessutom är det så, att fastighetstaxeringen är i skattesystemet en så pass avgränsad del, att den torde kunna fristående behandlas. Det har av utskottsarbetet synts framgå, att vissa meningsskiljaktigheter kunna tänkas yppa sig även vid den fortsatta behandlingen av denna fråga, men de äro efter mitt förmenande ej mer djupgående än att de nog kunna övervinnas. Det blir emellertid i avbidan på nya bestämmelser härutinnan ett års nödtvunget uppskov med ny allmän fastighetstaxering. Olägenheterna härav behöva emellertid ej bli va alltför betydande. För det första kommer ett kvarstående lägre taxeringsvärde under ytterligare ett år ej att betyda så mycket därför, att då man efter utskottets förslag skall såsom inkomst beskatta den delen av den deklarerade fastighetsinkomsten, som överskjuter fastighetsbeuillningen, så kommer därigenom att vinnas en regulator mot för låg beskattning i de särskilda fallen. Vidare är det så, att hyresstegringslagen, som den gäller nu och för närmaste år, för med sig en viss osäkerhet i fråga om värdena på stadsfastigheter. Väntar man med ny allmän fastighetstaxering till vintern 1921—1922, så hinner den nuvarande osäkerheten att sätta sig, så att värdesättningen på fastigheterna i städerna kommer att bli va stabilare och lämpligare avvägd för den kommande taxeringsperioden. Vidare är det så, att de fastare underlag, som genom den sålunda tillämnade nya fastighetstaxeringen erhålles för bedömandet av utjämningen till förmån för hert skattetyngda kommuner, kan föreligga färdigt i första delen av år 1922, så att det torde läggas till grund för Kungl. Maj:ts beslut på våren nämnda år om utdelningen åt skattetyngda kommuner.

Det är emellertid icke blott fastighetstaxeringen utan också den årligen återkommande taxeringen, som utöuer vad nu av utskottet föreslås behöver ytterligare reformeras, och i den delen pågår ju sedan länge inom finansdepartementet arbetet medelst särskilt tillkallade sakkunniga. I denna del gäller det väl närmast att tillse, i vilken mån man inom länsstyrelserna kan få experter att användas för taxeringsnämnderna dels för råd och upplysningar och dels eventuellt även för biträde i vidare omfattning. Jag kan i detta sammanhang ej undertrycka en känsla av tvehägsenhet, huru med de alltmer komplicerade taxeringsbestämmelserna, om avdrag o. d.

— detta gäller alla förslagen, utskottets såväl som reservanternas — folket ute i bygderna skola kunna reda sig med taxeringsarbetet.

Detta i fråga om taxeringsorganen, men det är också av nöden att ej lämna å sido frågan om *taxeringsgrunderna*, och då komma vi tillbaka till undersökningen om skogsbeskattningen, ty utgången av denna undersökning blir ju bestämmande för indelningen av fastigheterna i taxeringsavseende ävensom för själva grunderna för fastighetstaxeringen i viktiga delar, men även om denna undersökning ej hinna slutföras till 1921 års riksdag, så måste ändå frågan om grunderna för skogsbeskattningen provisoriskt lösas då för att i allt fall få möjliggjord en större jämnhet och enhetlighet vid dylik beskattning, än vad nu är fallet. Inom utskottet har det uppgivits, att taxeringen av skog f. n. växlar i skilda delar av landet mellan 30 och 80 % av dess verkliga värde, och det är givet, att det ej längre kan få fortgå med en dylik olikformighet. Det är emellertid därjämte så, att de nu gällande grunderna för fastighetstaxeringen i övrigt också måste till nästa riksdag undergå en revision, och för min del är jag böjd att tro, att den schism, som yppat sig inom riksdagen i år, huruvida avkastningsvärdet eller saluvärdet skall läggas till grund för fastighetstaxeringen, den kommer vid en närmare prövning inom en mera slutna krets av sakkunniga att visa sig ej vara i verkligheten så stor, som den nu ter sig, då man ser de olika förslagen härutinnan.

Den fjärde och sista frågan, som ligger klar till utredning, och varom även full samstämmighet råder mellan Kungl. Maj:ts regering och riksdagens alla partier, är frågan om *skatteutjämningen mellan de olika kommunerna*. Det är ju så, att denna fråga ofrånkomligt vidgar sig till en fråga av mycket stora mått. Det är framför allt frågorna om vägs katt och landstingsskatt, som bottna i detta spörsmål. Vägskattespörsmålet åter hänger ihop med frågan om det nya vägförslaget. Jag är övertygad om, att en av de allra första åtgärder, som den nye kommunikationsdepartementschefen kommer att vidtaga, är att tillsätta en vägkommission, som med ledning av det sedan några år föreliggande kommittébetänkandet i ämnet omedelbart får att taga itu med denna ingalunda lättlösta fråga. Man vinner härmed, att man såmedelst får den kommunala skattefrågan i hela dess vidd samlad på en gång till det slutliga avgörandet. Lika naturligt som det var, att regeringen i år lade fram frågan utan att koppla ihop den med spörsmålet om landstingsbeskattningen, lika önskligt och lägligt är det att, då så nu genom provisoriet blir möjligt, få trådarna att löpa tillsammans.

I dessa av mig nu angivna punkter kommer vilken regering, som än sitter, att efter mitt förmenande få händerna fulla med arbete uti kommunalskattefrågan under det närmaste året. Det har sagts, att utskottets riktlinjer i övrigt skulle vara helt negativa. Jag vill härom säga, att statsrådet Nothins anmärkning i denna del träffar ej enbart utskottets linje utan jämväl reservanternas linjer, ty även i den förutsättes en omprövning av frågan i hela dess vidd, givetvis med stöd av under tiden invunna erfarenheter. Om jag

Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

exempelvis ser på den reservation, som närmast hänför sig till den åskädning, som hyses av de stora idéernas man, professor Wohlin, så finner man på sid. 356 i betänkandet, att det direktiv, som däri lämnas till den fortsatta utredningen i denna del, är att få framlagd till 1924 års lagtima riksdag »ett av vederbörliga statistiska och andra utredningar åtföljt förslag till definitiv kommunalskattelag, jämte förslag till härav betingade följdförfattningar och författningsändringar, och att nämnda kommunalskattelag måtte såsom huvudskatteform upptaga en på principen 'skatt efter förmåga' byggd allmän kommunal inkomstskatt». Det råder ju ingen som helst meningsskiljaktighet på den punkten, att nämligen den blivande kommunalskattelagen må såsom huvudskatteform upptaga en på förmågo-principen byggd allmän kommunal inkomstskatt. Vidare heter det i reservationen: »att fråga om kommunal progressivskatt i sammanhang härmed måtte underkastas förnyad omprövning, och att vid den definitiva kommunalskattelagens utarbetande den för tryggande av kommunernas tillgång på erforderliga beskattningsobjekt ofrånkomliga kommunala objektbeskattningen måtte göras till föremål för ingående utredning». Säkertligen råder också full samstämmighet på denna punkten, att nämligen vid den definitiva kommunalskattelagens utarbetande, den kommunala objektbeskattningen, vars behörighet ju ingen bestritt, måtte göras till föremål för en fortsatt ingående utredning. Vidare heter det: »börande härvid undersökas, dels huruvida en allmän kommunal förmögenhetsskatt är för detta syfte lämplig». Jag kan ej här låta bli att inskjuta en anmärkning om, att det av herr Swartz förut omnämnda, såsom starkt socialistiskt betecknade projektet i greve Raoul Hamiltons reservation om en förmögenhetsskatt har sin fulla motsvarighet i denna de båda bondepartiens reservation, och vidare en undersökning »huru objektbeskattningen av fast egendom och av näringsföretag bör läggas för att utan större skattebelastning av näringarna än som är oundgängligen nödvändig för att objektbeskattningens syfte icke skall äventyras åvägbringa en rättvis fördelning av skattetrycket mellan olika grupper av yrkesidkare och inkomsttagare vid jämförelse med varandra ävensom mellan i ekonomiskt avseende olikställda utöfvere av samma näring inbördes». Jag vill härom säga, att dessa linjer, såvitt jag förstår, ej innehålla något, som ej samtliga utan tvivel skriva under, fränsett möjligen från något håll vad som här positivt sagts om skatt å näringsföretag.

För mig står det klart, att av utskottets och riksdagens behandling av frågan framgått, att den i år ej varit mogen till avgörande. Men stoffet för frågans fortsatta behandling fram till en definitiv lösning ligger i de olika förslag, uppslag och synpunkter, som framkommit från Kungl. Maj:ts sida, motionsvis samt i utskotts- och riksdagsbehandlingen; och min tro är den, att den sakliga styrkan i dessa olika förslag och uppslag skall komma till sin rätt vid den fortsatta övervägande i större lugn och å bredare linjer, som denna fråga väl kommer att få under de närmast kommande åren. Det har syns mig hava varit till ett obestridligt gagn, att regeringen och

främst finansministern har fört fram denna fråga till årets riksdag, och det är min tro, att densamma därigenom trots alla strider och slitningar i hög grad mognat, mognat därför att den såmedelst kommit in i hela folkets reflexion, och detta skall säkerligen visa sig vara till bättnad vid de kommande fortsatta utredningarna och övervägandena i frågan.

Jag röstar, herr talman, för min del för bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Nothin: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, men det var ett par yttranden av den siste ärade talaren, som jag verkligen anser icke böra stå oemotsagda. Han sade, att man från socialdemokratisk sida nu ömmade för de skuldsatta fastighetsägarna, men att man vid fjolårets riksdag lade fram en motion, som innebar höjning över lag för samtliga fastighetsägare. Ja, denna erinran kan lika gärna falla tillbaka på den meningsriktning, som företrädades av den siste talaren. Vid 1919 års lagtima riksdag framlades nämligen, som förut påpekats, en motion från socialdemokratisk sida, vari föreslogs, att fastighetsägare, vilkas inkomster överstego sex procent av fastighetens taxeringsvärde, skulle få särskilt skatta för detta överskott. Den motionen avsågs med samma trosvisshet, varmed man nu vill förfäktas riktigheten av den meningen.

Vidare yttrade den föregående talaren, att i fråga om landstings- och vägbeskattningen Kungl. Maj:t icke skulle hava beaktat de skuldsatta fastighetsägarnas intresse. Ja, i det avseendet avsåg ju icke propositionen att bereda någon lösning, enär frågan var beroende på sättet för vägs kattens ordnande, som man trodde skulle kunna lösas inom ej allt för avlägsen tid. Emellertid vill jag erinra om att utskottsmajoritetens förslag lägger en tyngre landstings- och vägs katt på fastighetsägarna, än Kungl. Maj:ts förslag gör. De få nämligen betala dels samma fastighetsskatt som hittills, d. v. s. vad som jämväl för fortsättningen föreslogs av Kungl. Maj:t, dels ock därjämte inkomstskatt för den del av fastighetsinkomsten, som översteg 6 respektive 5 %, av fastighetstaxeringsvärde.

Så yttrades det vidare, att frågan om förhöjda kristidsavdrag är en sak för sig, som icke inverkar på själva huvudfrågans lösning. Så är det väl dock icke. Om man har klart för sig, att de avdrag, som föreslås i detta huvudförslag, icke äro tillfredsställande på grund av rådande kristid, så måste man också samtidigt se till, att man har möjlighet att bereda tillfredsställande avdrag. I fråga om de blivande riktlinjerna kan jag icke se, att något svar ännu lämnats. Vi hava fått anvisning på ett arbetsprogram, men däremot icke om huru saken bör lösas. Den ende, som däruti har sökt att anvisa någon lösning, är herr Trygger. Han sade, i sitt gårdagsanförande, att han icke kunde vara med om några fristående objektskatter, och han antydde vidare, att man för närvarande icke kan undgå en progressivskatt. Sistnämnda yttrande syftar väl närmast på att progressivskatten i framtiden bör avlyftas. Då återstår egentligen endast be-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*

skattningen av den del utav inkomsten av fast egendom, som överstiger sex, res-p. fem procent av fastighetens taxeringsvärde.

(Forts.)

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen.

Herr Barthelson: Herr greve och talman, mina herrar! Endast ett par ord med anledning av några detaljanmärkningar, som under gårdagen framställdes mot utskottets förslag.

Det framhölls av en talare, att utskottet icke har lämnat några direktiv, som utvisade, huru skogstaxeringen skulle komma enligt utskottets mening att verkställas. Jag ber att få erinra om att då denna fråga debatterades inom utskottet, därvid framlades flera förslag härom. Då man emellertid icke av de utlåtanden, som finnas bifogade den kungl. propositionen, får den minsta ledning i detta avseende, i det att den kungl. propositionen endast säger, att skogen skall uppskattas till saluvärde vid normalt skogsbruk, så kan man icke heller begära, att utskottet skall framlägga ett definitivt förslag. Hade det kunnat göra detta, hade ju en utredning icke behövts. Utskottet har emellertid hänvisat till domänstyrelsens yttrande i denna fråga, vari domänstyrelsen framlägger ett detaljerat förslag till skogsvärdering i och för beskattning. Dock har utskottet icke velat binda den blivande utredningen vid uteslutande detta domänstyrelsens förslag, på vilket jag nu icke vill ingå, utan hänvisat till en förutsättningslös utredning. Domänstyrelsens förslag går ut på markens värdering såsom produktionsfaktor, men man kan ju också tänka sig en lösning i den riktning, som till exempel herr Swartz i sin reservation anvisat, nämligen efter skogens avkastningsvärde. Man bör ju i alla fall hava att vänta, att denna utredning skall komma att ske av på detta område sakkunniga personer, så att den rationella skogsvårdens intresse och förmåga att förränta skogskapitalet behöri-gen tillgodoses, och icke endast av skatteteknici. Det är ju en ganska stor skillnad om sakkunniga eller blott teknici få hand om frågan. Vid denna utredning synes mig dessutom hänsyn böra tagas dels till att avverkning av ungskog enligt gällande skogslagar är förbjuden, och att sälunda, ifall det blir fråga om att uppskatta skogens värde, man bör beakta den omständigheten, så att värdet av sådan skog upptages till reducerat belopp, och dels till att en oskälighet beskattning av ungskog förhindrar plantering av landets ännu så stora kala marker.

Med dessa ord anser jag mig hava besvarat den gjorda anmärkningen på det sätt, att utskottet har hänvisat till en förutsättningslös utredning av sakkunniga på skogstaxeringens område, och att utskottet för sin del icke haft möjlighet att framlägga några andra direktiv än dem, som i betänkandet förekomma, och vilka framgå av dess motivering för avslag å den kungl. propositionen i denna del.

Herr statsrådet Sandler: Jag har tillåtit mig begära ordet för att yttra något angående de förslag, som föreligga för skogsbeskattningens ordnande.

Det har i denna kammare liksom i andra kammaren framställts mycket grava anmärkningar mot regeringens förslag i denna del. Jag vill med anledning därav framhålla endast ett par synpunkter. Utskottet säger beträffande skogsbeskattningen, att man bör ordna den på så sätt, att den växande skogen skiljes från jordbruksfastigheterna. Det är på den linjen, som regeringsförslaget har gått, då man har utskilt jordbruksvärdet från skogsvärdet. Utskottets eget förslag däremot innebär beträffande den provisoriska anordningen, att man skall fortfarande behålla det sammanhang mellan jordbruksfastighet och skogsfastighet, som man anser vara olämpligt, och i den delen visar det sig sålunda, att utskottets eget förslag till provisorium mindre tillfredsställer de principer utskottet självt uppställt än det förslag, som är framlagt av Kungl. Maj:t.

Förslag till
kommunals-
skattelag m.m.
(Forts.)

Huvudanmärkningen mot regeringsförslaget i denna punkt är ju, att man skulle kunna befara, att med detta skulle åstadkommas en för tidig avverkning och över huvud taget en misshushållning med skogskapitalet. Om det finnes fog för detta, så måste ju bakom denna anmärkning ligga den meningen, att skattebördan på skogen blir så pass avsevärd, att den frestar till avverkning. Hur är nu utskottets eget förslag i denna del inrättat? Såvitt jag kunnat finna, har utskottet här verkligen lyckats giva sitt provisoriska förslag en sådan form, att man om det från början med bestämdhet kan säga, att det, för såvitt det kan genomföras, bör åstadkomma ett premierande av avverkningen. Det är ju nämligen så, att utskottet tänker sig, att den tills vidare utgående skogsaccisen skall få avkortas gentemot den skatt, som skall uttagas från den överskjutande fastighetsinkomsten. Jag lämnar för ögonblicket alldeles därhän, vilka möjligheter det finnes för att åstadkomma vad utskottet här tänkt sig. Utskottet har ju självt icke kunnat lösa frågan, utan hemställt, att Kungl. Maj:t måtte reda ut saken, och jag tror för min del mycket litet på möjligheterna att genomföra det.

Men om utskottet verkligen i den delen kunde få sin uppfattning realiserad, så att denna avkortning skulle ske för att undgå den s. k. dubbelbeskattningen, då kommer detta att framkalla ett premierande av större avverkningar, eftersom avkortningen endast får ske på den överskjutande inkomstens beskattning. Det är ingen svårighet att i ett direkt exempel räkna sig till hurusom den belastning i skatteväg, som faktiskt kommer att vila på skogen, om man räknar ihop inkomstskatten och skogsaccisen kan bli större vid en mindre avverkning än vid en större. Om man över huvud taget tror, att skatten har något att betyda i fråga om att uppmuntra eller tillbakahålla skogsavverkningen, så är följaktligen utskottets förslag mera ägnat att öka skogsavverkningen än regeringsförslaget är.

Detta heror nu på att utskottet även i denna del har velat genomföra sin principiella uppfattning rörande fastighetsbeskattningens anordnande, enligt vilken man skall beskatta såsom inkomst vad som skjuter över sex procent. Det måste helt enkelt medföra det resultatet, att man premierar den ökade skogsavverkningen och det måste också därjämte medföra, att även på detta område den ojämnhet mel-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

lan olika ställda fastighetsägare framkommer, som så mycket klandrats hos utskottets förslag.

Då det nu i denna punkt av herr Petréns bland annat gjorts gällande, att anmärkningen om ojämnhet icke skulle vara av den praktiska betydelse, som man har ansett bland regeringsförslagets anhängare, så vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att herr Petréns resonemang innebär följande. Jordbruksfastigheternas innehavare komma, även om det är fråga om små inkomsttagare, att få tillgodogöra sig det skattefria avdraget, därför att de i allmänhet komma att få en överskjutande inkomst. Vad betyder detta? Jo, det betyder att utskottsförslaget icke skulle komma att innehålla någon objektbeskattning. Så fort man kommer över de sex procenten, bortfaller objektbeskattningen. Den finnes endast så länge man har hållit sig under de sex procenten och kvar står då den anmärkningen, att i den mån, som det över huvud taget finnes någon objektskatt, i samma mån måste den också verka ojämnt och omöjliggöra en differentiering emellan de olika fastighetsägarna.

Jag vill för resten fästa uppmärksamheten därpå, att det är först då man kommer till en inkomst, som ligger 600 kronor ovanför 6 procent av taxeringsvärdet, som någon differentiering efter familjens storlek över huvud taget kan ifrågakomma, och det ligger i sakens egen natur, att om man skall genomföra någon differentiering på den inkomstdel som ligger ovanför 600 kronor över de sex procenten, så måste differentieringen bli så sämre, än om man till grund för densamma får lägga hela den samlade inkomsten, såsom förhållandet är i regeringsförslaget, med avdrag även där för de 600 kronorna.

Det har också anförts av herr Petréns, att erfarenheten ger vid handen, att antalet bevilningskronor mycket starkt ökats. Jag tror, att det då kan vara av intresse att meddela här i kammaren, vad som i andra kammaren framfördes av herr Bökelund såsom resultatet av en undersökning, som han verkställt beträffande en socken i södra Sverige, av vilken undersökning, grundad på årets taxering, framgick, att efter all sannolikhet med ett genomförande av utskottsförslaget den andel i den kommunala skattebördan, som kommer att bäras av fastighetsägarna, blir mindre än den har varit tidigare, just därför att de penninginkomster, som åtnjutas av andra grupper i samhället, genom penningvärdets fall hava blivit så starkt ökade.

Herr Ericsson, Ollas: Herr greve och talman, mina herrar! Redan vid remissen av den kungl. propositionen hade jag tillfälle att uttala min uppfattning om det kungl. förslaget och ansluta mig till den kritik, som då framfördes mot densamma i denna kammare. Under en tid, som sedan förflutit har jag icke fått anledning att ändra min uppfattning om att det kungl. förslaget är i högsta grad olämpligt, och nu visar det sig också, att ingen av utskottsledamöterna kunnat helt försvara detsamma. Nu ha vi emellertid i det föreliggande utskottsbetänkandet fyra andra linjer att välja på. Bland dessa är det icke mindre än tre, som mer eller mindre i princip ansluta sig till det kungl. förslaget. Jag syftar då på den del av

detta förslag, som avser att få fram en särskild objekt- eller intressebeskattning. Men då det var mot denna del av det kungl. förslaget jag vid remissdebatten särskilt riktade min skarpaste anmärkning, är det självklart, att jag för min del icke kan biträda något av de förslag, som i princip godtagit ett sådant krav. Jag anser nämligen, att man på den vägen omöjligen kan uppnå ett beskattningssystem, som tar ut skatterna av de skattskyldiga i förhållande till deras förmåga att bära detsamma. Jag skall ej trötta kammaren med att närmare i detalj belysa detta påstående, då detta förut framhållits både i motioner och anföranden i kamrarna. Jag vill endast erinra om att de finnas, som hava större intressen inom kommunen, än många av dem, som enligt detta förslag skulle drabbas av den föreslagna intressebeskattningen och vara i den ställning, att de äro långt mera skattekraftiga än de som drabbas därav och ändå slippa undan densamma, och då kan det omöjligen vara förenligt med rättvisa och billighet att antaga en på sådana grunder byggd skattelag. De tre nämnda förslagen hava visserligen valt olika repartitionsprocent för denna skatts utgörande, och det som upptagit den lägsta procenten har ju valt siffror, som i och för sig vid tillämpningen därav icke skulle komma att kännas alltför betungande. I vissa fall skulle förslagens tillämpning till och med skapa större rättvisa än de övriga förslagen skulle kunna åstadkomma, nämligen för skuldsatta fastighetsägare, men då man i alla fall även där godtagit principen om en särskild och fristående intressebeskattning, så har man enligt mitt förmenande även i detta förslag gett sig ut på vida fältet, och man vet sedan icke vart det bär med de föreslagna låga repartitionsprocenten.

Beträffande sedan det återstående förslaget, som vunnit majoritet i utskottet, så får jag säga, att icke heller detta tilltalar mig. Visserligen har detta förslag tagit avstånd från den fristående objektbeskattningen, men har dock bibehållit densamma som en garantibestämmelse inanordnad i inkomstkatten. I och för sig kan ju en sådan anordning i viss mån försvaras, men då förslaget bibehåller de nuvarande höga sex och fem procenten av fastigheternas taxeringsvärden, efter vilken inkomstkatten skall utgå oavsett innehavarens bärkraft, så innebär detta en stor orättvisa mot de skuldsatta fastighetsägarna, som måhända därjämte ha hustru och en stor minderårig barnskara att försörja.

Nu har herr Petréen nyss försökt bestrida, att någon orättvisa i det fallet förefinnes, såvida taxeringsnämnderna förfara riktigt. Ja, det förvånar mig i högsta grad, att han med den kännedom han har om våra författningar kan här i kammaren göra ett sådant påstående. Enligt gällande bevillningsförfordning är det på det sättet, att om en jordbrukare icke har någon annan inkomst än vad han har av sin fastighet, så behöver han icke och kan icke beskattas för någon annan inkomst än den som utgöres efter dessa fem eller sex procent av taxeringsvärdet på hans fastighet. Så är det med den saken. Nu åberopade herr Petréen, huru en del taxeringsnämnder förfara här i närheten av Stockholm. Jag får för min del säga, att jag icke känner

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

någon taxeringsnämnd, som förfar på liknande sätt, ty det är alldeles olagligt. Men vi hörde i går, att denna oegentlighet erkändes av utskottets försvarare, till exempel av herr Rune, men han sade, att han icke hört någon klaga över detta förhållande. Ja, det kan så vara på hans plats — han fick det svaret redan i går — men det är nog annorlunda på andra trakter. Herr Petréén har troligen blandat bort bestämmelserna i inkomstskatteförordningen med stadgandena i bevilningsförordningen.

Det nu rådande systemet i berörda fall har aldrig varit rättvist, och orättvisare blir det i fortsättningen, särskilt när riksdagen den ena gången efter den andra höjer det bevilningsfria avdraget för inkomsttagarna. Så länge detta avdrag stannade vid endast 500 å 600 kronor, var det icke så ödesdigert för den mindre fastighetsägaren, om han saknade denna rätt. Men hur tro herrarna, som äro med om de omnämnda höga procentsiffrorna för den ovillkorligen utgående fastighetsskatten, att det skall bli, då man lämnar de övriga inkomsttagarna under 4.000 kronor avdrag på nära nog hela inkomstbeloppet. Skall kommunalskatten uttagas på sätt nu föreslås, så är det icke nog med att den skuldsatta och barnrika bonden icke kommer i åtnjutande av några avdrag, utan han får även till följd av den minskning i antalet skattekrönor, som uppstår till följd av de medgivna stora avdragen för de egentliga inkomsttagarna, vara med om att bära de bördor, som andra, vilka måhända i verkligheten äro bättre situerade än han, befriats ifrån. Det är tur för lagstiftaren, att de som drabbas av denna skatt icke äro så otåliga och högljudda som en del andra samhällsmedlemmar äro, då de tro sig vara utsatta för orättvisor.

Emellertid att påstå att detta skall vara rättvis skattereform förefaller mig mer än djärvt. Är det nödvändigt att bestämma en s. k. garantiskatt för fastighet, så måste man till följd av de nya bestämmelserna för medgivna avdrag för stora skaror av skattedragare sänka de föreslagna procenttalen ganska avsevärt. Vidare vill jag säga, att skogsbeskattningen efter utskottets förslag blir — jag vågar säga det — ödesdigert.

Detta är de huvudanmärkningar jag har att göra mot de föreliggande förslagen. Jag skulle vid en detaljgranskning kunna påvisa en hel del brister och olägenheter i övrigt, som äro förknippade med de föreliggande förslagen, men jag skall ej upptaga kammarens dyrbara tid därmed. Jag har endast velat i stora drag deklarera min uppfattning i frågans huvudpunkter och hoppas, att vid en blivande utredning för ett definitivt förslag någon hänsyn skall tagas till de påtagliga olägenheter och fel i de föreliggande förslagen, som jag nu i största korthet påvisat.

Herr Pålsson: Herr greve och talman, mina herrar! Den kungl. propositionen har rullat upp för oss den kommunala skattefrågan i hela dess vidd, och alla de sakkunnigutlåtanden och andra handlingar, som förekommit under de sista tjugu åren, hava plockats fram och vädrats för att bringa klarhet i denna fråga. Man har då

samlat sig på två linjer, stående i nästan utpräglad motsats mot varandra, å ena sidan regeringspropositionen med sina två eller tre avläggare och å andra sidan utskottsförslaget.

Förslag till kommunal-skattelag m.m.
(Forts.)

Även på den sida, där man ansluter sig till regeringspropositionen, förekomma som jag nämnde flera olika ståndpunkter. Professor Wohlin, som i sitt förslag i allmänhet endast skiljer sig från den kungl. propositionen genom lägre repartitionstal, säger att hans förslag, som stödes av jordbrukarnas riksförbund, är det fördelaktigaste för svenskt jordbruk. Men i sitt anförande framhöll professor Wohlin samtidigt, att om man här skulle taga regeringsförslagets 6 %, så skulle det vara direkt fördödande för det svenska jordbruket. Då hans eget förslag utom i fråga om repartitionstalen i stort sett sammanfaller med regeringens, och då en höjning av siffran till 6 % skulle göra, att det förslag, som han betecknade som mest fördelaktigt för den näring han representerar, bleve förstörande för det svenska jordbruket, så är det tydligt, att denna linje är ganska farlig för det svenska jordbruket. Därför är det verkligen underligt, om medlemmarna av jordbrukarnas riksförbund skola stirra sig blinda i den fråga, som varit bestämmande för dem, nämligen att man samtidigt skulle begagna tillfället att verka skatteutjämning jordbrukarna emellan, ty det är tydligen icke den fråga, som här närmast föreligger. Den kommunala skattefrågan har ju ytterst blivit brännande genom skatteojämnheten kommunerna emellan. Det var den man fäste sig vid den gången kommunalskattefrågan fördes fram för tjugu år sedan. Sedan har man även funnit beskattningen ojämn och orättvis för den ena inkomsttagargruppen i jämförelse med den andra och har velat råda bot också på detta vid lösningen av kommunalskattefrågan. Under sådana omständigheter tycker man, att jordbrukarnas riksförbund icke kunde stirra sig blinda på frågan om åstadkommande av en rättvis skattefördelning jordbrukarna emellan och göra det till en sådan huvudsak, att man därför öppnar den inkörsport till förstörande av det svenska jordbruket, som man erkänner, att den kungl. propositionens 6 % innebära.

Den kungl. propositionen lovprisades ju högt i början, men efter en närmare undersökning har man funnit, att den vägen icke är möjlig att gå, utan man har samlat sig på en medelväg, det Swartzska förslaget. Om man tänker på regeringspropositionens framträdande för icke länge sedan och jämför det med hur man betraktar saken nu, så är det tydligt, att en fullständig revolution ägt rum. Man önskar nu även på den sidan endast ett provisorium, en ram omkring de kommande skattelinjerna, och även detta efter avsevärda förändringar.

Det ord, som var normerande för propositionens syn på fastighetsskattefrågan, var den s. k. intresseprincipen, varmed man menade, att den kommunala beskattningen borde få en sådan form, att bidragskyldigheten mättes icke endast efter skatteförmågan, utan även efter de fördelar kommunen genom sina anstalter eller sin verksamhet beredde vissa av sina medlemmar eller de olägenheter eller särskilda utgifter den enskilde genom sin verksamhet förorsakade kommunen. Under den ingående diskussionen inom utskottet om denna intresseprin-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

cip har det blivit tydligt, att den icke kunnat rättvist tillämpas. Intresset som grund för en särskild kommunal beskattning synes mycket vanskligt att omsätta i praktiska skattebestämmelser, då det lär vara omöjligt att på ett tillförlitligt sätt gradera olika skattskyldigas intressen i kommunen. Därför hava propositionens talemän under utskottsarbetet allt mera drivits att taga avstånd från den egentliga intresse teorien och i dess ställe låtit begreppet objektbeskattning träda i förgrunden, vilket har resulterat i att man i herr Gustaf Nilssons m. fl. reservation förgäves sökt efter ordet intressebeskattning.

I denna principiella fråga hyser utskottsmajoriteten den mening, att en viss objektbeskattning i kommunerna måhända kan visa sig vara behöfelig. Detta kan så mycket mindre principiellt bestridas, som vår nuvarande beskattning på jordbruk och annan fastighet utgör en form av dylik objektbeskattning. Men utskottet vill bestämt betona, att därest en objektskatt skall kunna motiveras genom den särskilda skattekraft, som innehavet av ett visst skatteobjekt anses medföra, så måste också frågan om huruvida en sådan skatteform bör användas och hur skatten i så fall bör avvägas, avgöras genom en prövning av denna skattekraft, vilken prövning i realiteten uppenbarligen måste ske enligt principen skatt efter förmåga. För öfrigt är det förvånande att se, huru dessa reseranter värja sig mot att den kungl. propositionens förslag till intressebeskattning benämnas dubbelbeskattning. Som skäl för dubbelbeskattningens rättvisa påpekas, att den garanterade fastighetsskatt, vartill utskottsmajoriteten anslutit sig, delar alla objektskatters allmänna natur, att utgå, vare sig det finnes någon inkomst eller icke. Ja, detta bevis är väl ungefär detsamma som frågan och svaret »goddag — yxskaft», ty det blir väl ändå svårt att bevisa, att fast man tills dato föredragit en objektskatt på en teoretiskt obefintlig inkomst, så följer väl inte därav nödvändigt, att en dubbelbeskattning är berättigad, utan tvärtom.

Man har här för att få stöd för sin mening måst vända sig till en utländsk sakkunnig. Det är en amerikansk nationalekonom, Seligman, från vilken man annekterat följande uttalande: »Faktiskt medför den samtida beskattningen av egendom och inkomst av densamma ingen orättvisa, om alla placeras i samma position. Om alla individer i samma kategori behandlas lika, gör det ingen skillnad, antingen man har en enda hög skatt på egendomen eller en låg skatt på egendomen och en annan låg skatt på egendomens avkastning. Alla sådana dubbla eller tredubbla skatter äro fullkomligt rimliga, så länge de träffa alla lika». Ja, naturligtvis, men ställ fram en sådan kommun i Sverige, där alla äro lika, d. v. s. alla drabbas av dubbelbeskattning efter detta mönster! Då klagar naturligtvis ingen. Men dubbelbeskattningen i våra kommuner, som endast drabbar vissa samhällsmedlemmar inom kommunen, kommer att väcka stor harm. Det är väl också i den fullt riktiga känslan, att försvaret för dubbelbeskattning av fastighet icke räckt, som man från reseranternas sida tillgripit den för propositionen ganska ned sättande rekommendationen, att regeringsförslaget är överlägset, emedan det rättvisare fördelar bördorna emellan de olika fastighetsägarna.

På dem, som i går försvarade regeringspropositionen, hörde man också, huru de framför allt ville framställa den såsom i synnerhet beredande rättvisa just egendomsägarna emellan. Härpå var herr Wigforss inne i sitt för övrigt utmärkta föredrag, men från intet fastighetsägarhåll har man gjort anspråk på att en sådan bördeutjämning nu skulle äga rum och särskilt vara motivet till en omläggning av denna skatt. I herr Petréns förträffliga anförande lämnades ju för resten fullständiga skäl för det påståendet, att en sådan skatteutjämning torde komma att ske, även om utskottets förslag bifalles. Beträffande småbrukarna, som lägger ned sitt arbete på sin egendom och således få arbetsinkomsten från detta, är det klart, som herr Petréns nämnde, att deras inkomster visst icke kunna stanna vid 6 % av taxeringsvärdet, utan de komma i många fall upp till 18, 20 % av detsamma, därför att deras eget arbete ligger inom ramen av inkomsten från fastigheten. Det är klart, att i dylika fall en utjämning kommer att äga rum också efter utskottsförslaget.

Förslag till kommunal-skattelag m.m.
(Forts.)

Det är också egendomligt att läsa reservanternas på sid. 261 givna försäkran att regeringsförslaget är »ett steg i den rätta riktningen, eftersom det avser att sänka fastighetens andel i skattebördan, under det att utskottsförslaget efter en ny fastighetstaxering måste ha till resultat att öka denna andel». Propositionen har ju framkommit på grund av en från alla håll uttalad önskan, att fastighetsägarna borde övertaga en större del av den kommunala skattebördan, och nu förklaras av reservanterna med herr Gustaf Nilsson som riktrotsman, att den närmast är avsedd att sänka fastighetsägarens andel i skattebördan, och det säges vara ett steg i rätt riktning.

Herr Gustaf Nilsson framförde i går såsom ett exempel den gamla historien om den olika skattekraften hos en 3.000 kronors inkomsttagare och den, som har en egendom, taxerad till 50.000 kronor, och kommer upp efter 6 % till 3.000 kronor inkomst och frågade därefter vem som hade störst skattekraft av dessa. Ja, man kan vända den frågan och säga: om denne fastighetsägare har skuld på sin egendom, uppgående till fulla taxeringsvärdet 50.000 kronor, vem äger då den största skattekraften av dessa två? Det är säkerligen löntagaren i detta fall. Man kan således se denna sak från olika sidor, och det är icke lätt att härvidlag skapa full rättvisa.

Ja, herr talman, jag skall icke längre uppehålla tiden utan skall bara nämna, att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Herr Möller: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke för min del gå in på någon polemik gentemot de talare, som uppträtt för utskottet, mer än på ett par enstaka punkter.

Herr Petréns har påpekat ett förbiseende, som jag har gjort mig skyldig till beträffande den förmögenhetsrigel, som finnes i utskottets förslag och som säger, att orts- och familjeavdrag få ske först sedan den över taxeringen liggande inkomsten överstiger fem procent på förmögenheten. Det är alldeles uppenbart, att denna förmö-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*

(Forts.)

genhetsrigel medför en större differentiering i skatten än jag förut-
satte i det exempel jag anförde under gårdagens debatt. Det är för-
delen med den, men å andra sidan kan man knappast komma ifrån,
att samma förmögenhetsrigel åt ett annat håll verkar ganska besvä-
rande, därför att den i mycket hög grad måste minska möjligheterna
för jordbrukarna att över huvud taget tillgodogöra sig de allmänna
avdrag som äro bestämda att utgå på inkomstskatten i allmänhet. För
den, som icke har så gott som hela sin egendom skuldsatt skjuter
det inkomstbelopp, över vilket han måste komma för att över huvud
få något avdrag, upp synnerligen högt.

Sedan vill jag bara replikera herr Petréns på en enda punkt till.
Han erinrade om att socialdemokraterna vid förra årets riksdag hade
önskat öka den procent på taxeringsvärdet, efter vilken bevillningen
skulle utgå. Det är mycket riktigt. Men det är naturligtvis en
ofantlig skillnad på att vidtaga en så rent tillfällig reform med hän-
syn till de speciellt gynnsamma inkomsterna för jordbruket under
kristiden därför att man då icke såg någon annan utväg att få bön-
dernas beskattning åtminstone litet rättvisare avvägd i jämförelse
med löntagarnas än den förut varit, och på att nu acceptera en linje,
som upptar denna garanterade fastighetsskatt, när man har ett helt
stort förslag till en verklig kommunalskattereform liggande, vilket
man icke hade under föregående år. Jag har alltså bara velat på-
peka, att jag icke tror, att det är berättigat att spela ut den social-
demokratiska ståndpunkten från i föl i detta sammanhang.

För övrigt skall jag endast be att å de socialdemokratiska reser-
vanternas vägnar få göra ett tillkännagivande. Det är uppenbart, att
det i nuvarande läge icke finnes någon som helst utsikt för regerings-
förslaget att utanför den egna partigruppen och vänstersocialisternas
grupp få en enda röst. Man kan alltså faktiskt på siffran beräkna,
huru stor anslutning det skall bliva kring yrkandet om bifall till
den socialdemokratiska reservationen. Vi hava emellertid i hela den-
na kommunalskattefråga ett annat huvudintresse än bifall till rege-
ringsförslaget obesekret, och det är att man får den framtida kom-
munalbeskattningen byggd på rationella grunder. Därför bjuder oss
enligt min uppfattning vår plikt att i denna situation rösta för den
Swartzska linjen. Denna linje ligger i allt väsentligt, om jag undan-
tar utjämningsfrågan, så nära den kungl. propositionen, att det ur
många synpunkter kan anföras synnerligen goda skäl, i själva verket
i många avseenden precis samma försvar för den Swartzska linjen
som för den kungl. propositionen. Då är det ett huvudintresse att
få veta, huru många ledamöter av riksdagen som vilja ansluta sig
till ett framtida arbete — något annat kan det ju nu knappast bliva
tal om — till förmån för en kommunalbeskattning, byggd på de
efter vår djupa övertygelse, med det studium vi under denna tid hava
kunnat ägna frågan, enda rationella grunder, som över huvud taget
hava varit föreslagna här i landet till kommunalskattefrågans lös-
ning.

Jag vill alltså öppet och klart hava sagt ifrån, att vi i voteringen
komma att stödja det Swartzska förslaget.

Hans excellens herr statsministern Branting: I anledning av den förklaring, som nyss har avgivits från de socialdemokratiska reservanternas och den socialdemokratiska gruppens sida här i kammaren, ber jag att få göra samma tillkännagivande här som i går afton i andra kammaren, nämligen att regeringen för sin del till fullo förstår och behjärtar de synpunkter, som varit vägledande för detta beslut i frågans nuvarande läge. Det kan ju så mycket hellre göras ett sådant erkännande åt den ståndpunkt, som den socialdemokratiska gruppen beslutat att i den slutliga voteringen intaga, som finansministern själv för sin del redan på ett tidigt stadium av denna frågas behandling förklarade, att beträffande repartitionstalen äro jämkningar möjliga, och det är väsentligen rörande dessa, som i den här föredragna punkten den Swartzska linjen och regeringsförslaget skilja sig.

*Förslag till kommunal-skattelag m.m.
(Forts.)*

När jag nu fått ordet, skall jag för övrigt blott be att få ytterligare tillägga, att om jag i går afton i andra kammaren kunde uttala min tillfredsställelse över den sakliga ton, som genomgått riksdagsdebatten, och det höga plan, varpå man hållit densamma genom att söka å ömse sidor föra fram bevis och motbevis, så var detta omdöme sannerligen icke minst grundat därpå, att jag hade haft tillfälle att då och då åhöra åtskilliga anföranden här i första kammaren. Den diskussion, som har förts här liksom i andra kammaren, kommer helt visst att i allra högsta grad bidraga till att upplysa en del missförstånd, som hava rätt, till att göra slut på en del hypnotiserande slag-ords makt och således inför den allmänna meningen vinna gehör för de bärande tankar, som efter min bestämda övertygelse måste vara de vägledande för denna frågas fortsatta framtida behandling.

I avseende härpå vill jag blott ytterligare konstatera, att man i andra kammaren från motståndarna till Kungl. Maj:ts förslag och i främsta rummet utskottets ordförande, herr Edén, hade att inregistrera varma ord av erkännande åt den frånvarande finansministern för det stora arbete han nedlagt på att föra fram denna fråga och för hela det initiativ, som har gjort det möjligt, att den kunnat komma så långt fram, som den i alla fall har gjort genom dess upptagande och behandling på det sätt som har skett. Samma erkännande har här nyss givits även av herr Petré, och jag inregistrerar det med glädje.

Men jag vill därtill ytterligare lägga, att det icke blott var en allmän honnör åt en motståndare i vissa stycken, som på detta sätt gavs, utan det lämnades också av utskottets ordförande den mest auktoritativa förklaring angående innebörden av vissa uttryck i utskottets utlåtande, som i första kammaren kanske ännu mera än i den andra varit föremål för olikartade utläggningar. Det har icke utan skäl kunnat sägas, att den uppräknig, som förekommer på sid. 51 i de små ansatser till direktiv, som äro givna för det framtida arbetet, kunde giva anledning till den tolkningen, att det i ordet »material», som där var använt, borde inläggas, att man visserligen skulle använda alla de fakta och upplysningar av olika slag, som voro insamlade i regeringsförslaget och under förberedelserna till detsamma, men att själva de bärande principerna i detta regeringsförslag mer el-

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

ler mindre skulle skjutas åt sidan, och att det just i de olika uttryck, som man valt i denna uppräknings, skulle ligga ett sådant förhandsdirektiv, indirekt visserligen, men därför icke mindre verksamt. Gent emot en sådan tolkning gjorde utskottets ordförande för sin del med största bestämdhet gällande, att den var fullkomligt felaktig. Han ansåg, att de som hade drivit densamma fallit offer för en frestelse att, som hans ord föllo, »göra skolastik», och att naturligtvis även de *synpunkter*, som voro bärande i Kungl. Maj:ts förslag, innefattades i det »material», som vid den framtida och fortgående utredningen skulle komma under beaktande. Han framhöll likaledes med styrka, att utskottets nu framlagda förslag icke gjorde anspråk på att beteckna en framtidsväg, men han fortsatte ju naturligtvis ifrån sin ståndpunkt, att han var övertygad om att, såsom förhållandena nu lägo, detta provisorium var det bästa, som kunde och borde tagas.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på dessa som mig synes auktoritativa uttalanden från utskottets ordförande, eftersom de måste innebära ett verkligt bevis på att det fortsatta arbetet på denna fråga, av vilket för övrigt herr Petrén nyss dragit upp en skiss, där helt säkert mycket av värde finnes att hämta — att detta arbete ingalunda behöver betyda något avbrytande eller något tillbakavisande av själva de grundtankar, som innefattas såväl i Kungl. Maj:ts förslag som i herr Swartz reservation. Tvärt om är jag säker om att ju längre prövningen går av dessa grundtankar, desto mera skola de visa sig hållbara. Det är den väg, som man så småningom arbetat sig fram på under den långa behandlingen av denna fråga, och jag är övertygad om att den vägen också kommer att bli framtidens.

Efter alla dessa förklaringar hava vi emellertid, hoppas jag, kommit därhän, att vi onekligen kunna hysa större förhoppningar om att det ur dessa strider med de skarpt skilda uppfattningar, som stått emot varandra, ändå genom fortsatt bearbetning av detta ämne skall framkomma ett resultat, som så snart som möjligt kan leda till en tillfredsställande lösning av denna viktiga fråga, och att den tid sålunda icke skall behöva vara avlägsen, då ett samlande förslag utan så stora klyvningar och splittringar, som nu varit fallet, skall kunna föreläggas den svenska riksdagen.

Herr Östberg: Herr greve och talman, mina herrar! Vid åhörandet av denna debatt kunde man nästan få den föreställningen, att kommunalskattefrågan icke förut varit föremål för utredning. Herr Petrén drog fram alla de *synpunkter*, som borde beaktas ej blott i allmänhet vid kommunalbeskattningen, utan också speciellt vid skogsbeskattningen. Men redan på nittioalet tillsattes en särskild kommitté för att undersöka frågan om skogsbeskattningen och hur den borde förhålla sig till beskattningen av fastigheter, och alla de *synpunkter*, som här i dag framhållits, voro under övervägande i denna kommitté. Under den bearbetning av kommunalskattefrågan, som skedde genom och efter den i slutet av nittioalet tillsatta stora kommunalskattekommittén hava vidare nästan alla de *synpunkter*, som i

dag kommit fram i debatten, varit föremål för undersökning. Det kan således icke påstås, att icke långa och många utredningar hava ägt rum på detta område.

Man har nu emellertid sagt, att den allmänna meningen ännu icke stadgat sig, och att genom den diskussion, som här ägt rum, och genom att frågan nu kommit ut bland allmänheten man så småningom skulle komma till större insikt i hithörande problem och det skulle bliva möjligt att komma fram på en mera enig linje, än som nu synes vara fallet. Ja, det är möjligt. Jag tror dock icke för min del, att valmännen i allmänhet skulle kunna vara skickade att ingående diskutera olikartade skattetekniska problem och olika repartitionstal samt avväga möjligheterna för den ena skatten i förhållande till den andra. Det måste överlämnas åt de sakkunniga och naturligtvis de politiskt mäktiga att bestämma, vilka principer som slutligen skola följas.

Det är så, att alla i princip hylla rättvisa och jämlikhet i beskattningen. Jämlikhet är lika viktig som rättvisa. Att beskattningen blir praktiskt anordnad, är också av stor betydelse. Svårigheten är att realisera dessa önskemål, och man synes nog i allmänhet gärna anse, att den skatt som drabbar en själv är mindre rättvis än en skatt, som drabbar andra.

Vad nu särskilt de här föreliggande förslagen beträffar, så gå de alla ut därpå, att man nu egentligen icke skulle definitivt avgöra hithörande frågor, utan se tiden an och tills vidare hava ett provisorium. Då har man frågat: skall det under detta provisorium ske något annat, än att man får ytterligare diskutera saken? Varom icke kunde man ju egentligen låta förhållandena bliva som de nu äro, ty då kunde man ju hava bästa tid och tillfälle att diskutera hela saken. Men ett provisorium skulle väl dock innebära något mera, och från utskottets sida har man föreslagit en utbyggnad på den nuvarande fastighetsskatten, så att det skulle bliva en inkomstskatt för fastighetsägarna, varvid fastighetsskatten står kvar som en garanterad inkomstskatt.

I princip kan man säga, att om man skall ha en garanterad inkomstskatt, finns det ingen anledning att endast taga ut den av fastigheterna, utan då föreligga samma skäl att uttaga den av varje person i kommunen. Om det av fastigheterna särskilt skall utgå en garanterad inkomstskatt, så böra egentligen alla medlemmar av kommunen, som ju alla även hava speciell nytta av kommunala anordningar, också vara skyldiga att betala en viss garanterad inkomstskatt var och en. Man skulle med andra ord komma till en personell skatt, som då finge utgöra en sådan garanterad inkomstskatt från varje person, vilken anordning i övrigt kunde hava mycket som talade för sig. Denna skatt skulle då avvägas så, att den även med vårt nuvarande penningvärde betydde någonting. Det är klart, att detta är konsekvensen av den synpunkt, som tagit sig ett uttryck i utskottets förslag om garanterad inkomstskatt för fastighetsägarna. En sådan personell kommunalskatt kunde för övrigt hava den betydelsen, att det vore lättare att komma ifrån de små inkomsternas taxering och debitering, vilken vanligtvis åsädskommer mera besvär, mera omgång

Förslag till kommunal-skattelag m.m.
(Forts.)

Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)

och större omkostnader, än som egentligen motsvaras av skattebeloppet.

Den nyhet, som regeringsförslaget innebär och som också upptagits i herr Swartz' reservation, är, att man skulle hava en *fristående fastighetsskatt*. Det skulle bliva en s. k. objektskatt. Häremot invänder man, att detta innebär en dubbelbeskattning. Ja, naturligtvis, så till vida som objektet och inkomsten bliva beskattade var för sig. Men en dubbelbeskattning hava herrarna varit med om med mycket god smak, när det gällt inkomst. Jag vill bara påminna om aktiebolagens vinst, som först beskattas hos bolagen och sedan hos dem, som bära upp utdelningen. Det är en dubbelbeskattning, som man med öppna ögon infört och som träffar *samma* föremål. Ur den synpunkten kan det således principiellt åtminstone icke göras någon invändning mot anordningen med en fristående fastighetsskatt. I viss mån innebär utskottets förslag naturligtvis också en sådan dubbelbeskattning, i den mån inkomsten *icke* uppgår till beräknade 5 eller 6 %. Vidare har riksdagen nyss verkligen också varit med om en objektbeskattning, nämligen när det gällde byggnadsskatten. Då lade man en ren objektskatt på annan fastighet än jordbruksfastighet i stadssamhällena. Då således den rena objektskatten är tillåten och tillämplig i avseende å annan fastighet i stadssamhällen, skulle den naturligtvis vara lika berättigad i avseende å andra jämförliga föremål på övriga områden.

Den andra nyhet, som förekommer i regeringens förslag och i reservationerna, är den föreslagna *näringskatten*. Denna kan jag emellertid för min del icke biträda, med hänsyn även i detta fall till, utom annat, den nyss pålagda byggnadsskatten. Man bör komma ihåg, att denna senare drabbar icke blott bostadsfastigheter, utan även fabriksfastigheterna, och dessa representera en mycket stor del av taxeringsvärdet på annan fastighet än jordbruksfastighet. Fabriksfastigheterna drabbas alltså på detta sätt av en särskild objektskatt, så länge denna byggnadsskatt utgår. Vidare är det att märka, att en stor del av näringslivet bedrives genom aktiebolag. Dessa drabbas för närvarande av en mycket stark beskattning såsom fastighetsägare och för viss inkomst, vilken, som nyss sagts, beskattas numera både till stat och kommun såväl hos bolaget som hos bolagsdelägarna. Att under sådana förhållanden lägga på en ny specials katt på näringslivet, kan jag icke ansluta mig till, i synnerhet som våra direkta skatter i övrigt, som drabba näringslivet, från alla håll erkännas vara mycket tunga. Slutligen är den föreslagna utformningen av näringskatten sådan, att den i första rummet varit utsatt för många anmärkningar. Näringskatten har heller icke varit så diskuterad eller slagit sådan rot i det allmänna medvetandet, att man kan ha anledning att nu gå med på densamma.

En annan sak, som förekommer i den kungl. propositionen och som jag, i olikhet med utskottet, icke kan ansluta mig till, är att *progressivskatten*, när den uppbäres som kommunalskatt, skall gå till utjämning av skattebördorna kommunerna emellan. Jag kan finna mig i och förstå, att det i vissa fall är nödvändigt att taga till

progressivskatt för att täcka en del av kommunens eget behov, men jag kan aldrig vara med om, att en del av en *kommunalskatt*, som uppbäres i vissa kommuner, skall få användas för utgifter i andra kommuner.

*Förslag till kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

Varpå beror det, att dessa smärre kommuner icke kunna komma ut med sina bördor? Jo, på den administrativa indelning av riket, som Kungl. Maj:t företagit i gångna tider. Kommunerna äro för små för att i vissa fall kunna bära de utgifter, som staten pålagt dem. Dessa utgifter äro dessutom, som bekant, avsedda för rena statsutgifter så till vida som de avse skolväsendet och i viss mån fattigvården. Det är orimligt, att man under kommunalskatteformen skulle av vissa medlemmar i en kommun, som kanske ändå är tillräckligt betungad, taga upp en avgift för att därmed fylla behov i en annan kommun.

Nu säger man, att denna progressivskatt är hällen så pass lindrig, att det kan vara bättre att utgöra den kommunala progressivskatten i stället för att, som man eljest skulle få göra, skatta till staten. Ja, men är det någon av herrarna, som tror, att därför att man pålägger en ny kommunal progressivskatt för utjämning, statskatten på något sätt kommer att minskas? Naturligtvis icke. Vid statsbeskattningen kommer man icke att tänka på, att man har särskild progressivskatt för kommunala ändamål, lika litet som man under gångna tider någonsin ville höra talas om, att våra direkta skatter hade en så stor betydelse i kommunalt avseende, utan klagade över huru orättvist *statens* skattesystem var avvägt med så ringa direkt och så stor indirekt skatt. På samma sätt blir det här. Man kommer att glömma bort, att man genom kommunalskatten i viss mån betalar statsskatt.

Jag önskar det vara principiellt oriktigt, att man skall uppbära en särskild kommunalskatt för ändamål, som ligger utanför ens egen kommun. I det fallet ansluter jag mig således helt och hållet till det förslag, som förekommer i herr Swartz' reservation, och skall därför hemställa att — när vi komma så långt — 2, 3 och 4 §§ i utskotts-förslaget ersättas med motsvarande bestämmelser i den av herr Swartz avgivna reservationen. En dylik omarbetning torde nämligen icke möta någon egentlig svårighet.

Herr Lindhagen: Skattereformer kunna ju aldrig bli annat än dåliga, och vilket som än antages av de förslag, som här föreligga, kan det i alla fall icke undgrås, att det blir ganska bristfälligt. Orsakerna äro naturligtvis dels den, att hela skattesystemet vilar på den utgångspunkten, att samhällsordningen tillåter personer att först få in en inkomst som sin egen och sedan tager tillbaka vad denne person har betraktat som sitt eget. Därför uppstår ett evigt missnöje med alla beskattningssystem. Dels, för det andra, ligger väl också felet däri, att hur man än bemödar sig, komma de beskattningsförfattningar, som man slutligen bestämmer sig för, icke att bli annat än schabloner, som drabba likt och olikt utan kännedom om eller hänsyn till de olika förhållandena och den i själva verket synnerligen olika förmågan att

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

betalas skatt även i de fall som i författningen betecknas såsom likvärdiga.

Hela denna debatt förefaller mig vara ett mycket klart och tydligt uttryck för, huru ohanterlig den nuvarande samhällsordningen i själva verket är och huru oresonliga alla försök dock komma att te sig, som gå ut på att sätta en ny lapp på det gamla klädet. Men i alla fall, jag förstår, att man under övergångsperioden måste reda sig så gott man kan. Därför kan det tänkas bättre och sämre lappar på det gamla klädet, och det är egentligen detta frågan för närvarande gäller.

Emellertid har en motionär, herr Hage, i andra kammaren och jag här i första kammaren tänkt oss, att man möjligen även på grundval av det nuvarande systemet skulle kunna i ett viktigt fall taga någon social hänsyn och icke följa de gamla schablonerna, som man i allmänhet gör i beskattningssystemen. Denna riksdag har förut efter en motion hos regeringen begärt övervägande, huru man skall komma åt storstadsområdet och över huvud taget stadsområdet, huru man därvid bland annat skall kunna befördra befolkningens egna hemsrörelse, så att människorna kunna bosätta sig lantligt och i bostäder där de icke uppsågas när som helst och där hyrorna icke höjas när som helst och hur som helst, utan där de verkligen ha ett hem.

Detta finner den officiella statskonsten understundom riktigt, när den får tillfälle att yttra sig så där i allmänhet. Men när man kommer in på detaljfrågor, går man lika villigt i motsatt riktning. En sådan riktning är exempelvis strävandet för närvarande i huvudstadens förvaltning att sedan man gjort åtskilligt för en sådan utflyttning och sökt befördra den även genom spårvägslinjer med taxor, motsvarande de allmänna taxorna, söker man nu lägga högre taxor på sådan trafik, utan att inlåta sig på något som helst resonemang om den sociala frågan. När det åter gäller varor och icke människor, då subventioneras i stället trafikleder, som gå långt ut i världen. Alldeles motsatta principer alltså.

Det nu föreliggande skatteförslaget är ett annat sådant uttryck för motsägelse i storstadsfrågans behandling. Man ser ingen annan råd, än att taga en död formel, som drabbar allting. Man vill visserligen icke vidkännas att förslaget lägger dubbelbeskattning på strävandet att avskryva storstadsområdet. I den socialdemokratiska reservationen anses den invändningen alldeles avlivad. Men man må uttrycka sig hur som helst, en extra beskattning är lagd på de egna hemmen i alla fall. Huru många, som talat med mig, ha icke sagt: »Ja, nu är det väl icke alls lönt vidare att skaffa sig ett verkligt hem; det är bäst att fortfarande hyra, var man kan, i de grå hyreskasernerna, ty man vet icke, vad som kan komma av de nya beskattningsåtgärderna!» Därför har i den motion, som väcktes av herr Hage i andra kammaren, föreslagits, att man åtminstone skulle undanta sådana egna hem, som innehålla 2 rum och kök, och jag har bestämt måttet till 4 rum och kök. Detta har spårlöst gått förbi utskottet och alla reservanternas. Man finner i betänkandet icke ett enda ord om dessa framställningar, annat än att utskottet slutar sin kläm med, att dessa motioner höra till dem, som »icke blivit av ut-

skottet beaktade» och som därför »icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda». Det står i alla fall i grundlagen, att utskotten skola avge utlåtanden över väckta motioner. Här har man emellertid helt enkelt icke beaktat dem, och nå denna grundlagsvidriga utgångspunkt hemställer utskottet, att dessa motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Egentligen borde ärendet återremitteras till utskottet för avgivande av utlåtande över motionerna. Men jag förstår: ämnet har varit så omfattande, herrarna ha icke rätt med det. Och därför förlåta både herr Hage och jag er.

Nu framträder i de olika förslagen en ytterligare nyhet, som är ägnad att lägga den gamla världens anda över egnahemsbildningen. Förra året framställdes i motionen nr 58 i första kammaren den frågan, huruvida fastigheternas taxeringsvärde, som här blir avgörande, skola fastställas efter det nuvarande saluvärdet även innan detta blivit av innehavaren uttaget och av en köpare betalt. Jag tänker mig t. ex., att en person haft 5,000 kronor, som han före kriget lagt ned på ett eget hem. Nu ha priserna stigit ofantligt. Han har icke mer och råder icke med mer. Nu kostar samma egna hem 15.000 kronor. Det är nu förmögnare personer, som ha 15,000 kronor, vilka kunna skaffa sig detta egna hem, åtminstone om man räknar med personer som hade dessa 15.000 kronor före kristiden. Vad blir följden av det förslag, som bifalles här? Jo, det blir, att denne man, som icke haft mer än 5,000 kronor, han skall numera skatta, som om han hade 15,000 kronor, därför att en annan har råd att köpa ett liknande eget hem för 15.000 kronor. Man tvingar på detta sätt till sist egnahemsbyggaren att sälja sin bostad, men meningen var ju att ej göra hemmet vidare till en handelsvara. Icke heller här föres ens något resonemang om denna motsägelse i statskonsten. Och icke heller kan väl en sådan politik sägas försöka rätta skatten efter bärkraften hos olika personer, utan det är en hänsynslös schablon, som går över likt och oliket utan något resonemang.

Jag har också funnit, huru utvecklingen i följd av dylika åtgärdanden blir — i stället för som meningen var, att skaffa särskilt mindre bemedlade bostäder utanför staden, då dessa mest ledo av trångboddhet och ohygien — att de mindre bemedlade där igen trängas ut mer och mer och det blir allt mer förmögnare samhällslager, som lägga sig till med de där hemmen, och den fattiga befolkningen får vandra tillbaka till staden och dess kyffen. Denna utveckling är också särskilt understödd i detta betänkande, därför att här uttryckligen förklaras, vilket icke stått förut i författningen, att det är ortens försäljningspris, att det är själva jobbet, som skall vara grundläggande även för hemmets värde och bärkraften att beskatta det samma.

Herrarna synas aldrig någonsin kunna ägna en allvarlig tanke åt att hemmet skall fredas och jorden, där hemmet ligger, fridlysas från de stridigheter, för vilka det utgör den huvudsakliga tummelplatsen, utan ni gå allesammans, rubb och stubb, utan vidare hänsyn, till att acceptera detta och lägga även på denna nya rörelse spekulationens måttstock. Det är den mest obönhörliga, den mest hårda,

*Förslag till
kommunal
skattelag m.m.
(Forts.)*

Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)

den mest orättvisa i alla avseenden ruinerande synpunkten av alla. Det är det största felet i det förslag, som här föreligger, och det är oerhört, det är antisocialt i allra högsta grad. så vitt jag kan finna.

Nu gör det ju mindre för de bättre bemedlade, de reda sig ofta ändå, och om de tycka det blir för hårt, kunna de flytta in till staden igen. Där kunna de ändå tillgodose sig med de bättre platserna och de bättre våningarna. Men denna utflyttning anordnades i all synnerhet för de mindre bemedlade, och nu se vi, hur man genom den ena statliga och kommunala åtgärden efter den andra allt mer grusar vad man börjat bygga upp ur andra verkligt tidsenliga synpunkter.

Ja, herr talman, när utskottet icke avgivit något utlåtande över våra motioner, är det ju ännu mer omöjligt för mig att göra något yrkande. Under uttalande, att dessa förslag icke innebära något som helst avgörande framsteg eller någon betonad syftning hän mot ett annat och bättre samhällsskick, och att i detsamma icke heller inflikats några verkligt bärande och sociala synpunkter utan åtminstone i det av mig anmärkta hänseendet gå i motsatt riktning, skulle jag, då jag tror, att den proposition, som framlagts av regeringen, dock måhända är den bästa av de nya lappar, som här äro föreslagna på den gamla klädnaden, vilja rösta på denna. Men nu får man ju inte ens det. Och då bryr jag mig icke om hur jag röstar. Det får bero på slumpen, herr talman.

Herr Trygger: Herr greve och talman, mina herrar! Jag skall icke alltför länge upptaga herrarnas tid, men det är några repliker, som jag ber att få göra, för att sedan komma till ett sammanfattande slututtalande.

Jag vill då först säga några ord med anledning av ett yttrande av herr Wigforss. Han sade, att Kungl. Maj:ts förslag om fristående objektskatter vore nödvändigt för att skattebördan skulle kunna mildras för löntagarna, och därför hade man ingen annan utväg än att flytta över bördan delvis på jordbrukarna och övriga fastighetsägare. Jag delar med honom den uppfattningen, att bördan i vissa fall måste överflyttas, eftersom den obestriddligen är för hård. Men genom utskottets förslag har en sådan överflyttning verkligen skett, dels genom inkomstbeskattningen i viss utsträckning av jordbruket, dels genom progressivbeskattningen, och dels kommer det avsedda målet att ytterligare vinnas genom en riktigare taxering av fastigheterna.

Herr Wigforss vände sig mot det exempel, jag anförde för att bevisa, att man i själva verket genom det kungl. förslaget på ett oskäligt sätt kastat bördor över från andra inkomsttagare på jordbruket. Jag utgick därvid från att inom en kommun jordbruksfastigheter lämnade en inkomst av 100,000 kronor, beräknad efter taxeringsvärdena, och en verklig inkomst av 50,000 kronor, samt att andra inkomsttagare hade 100,000 kronors inkomst. Jag visade då, hurusom genom det kungl. förslaget denna skattebörda — från att förut hava varit lika fördelad mellan dessa olika grupper — höjdes för jordbrukarnas del till att bli $\frac{3}{5}$ i förhållande till $\frac{2}{5}$. Då herr Wigforss nu

gjort en anmärkning mot den av mig antagna verkliga inkomsten av jordbruksfastigheterna, som han ansåg vara för låg, kan jag tillmötesgå honom och höja den. Jag förutsätter, att den var lika stor som den på grundval av taxeringsvärdena beräknade inkomsten, alltså 100,000 kronor. Vad blir resultatet därav? Jo, då blir resultatet, att bördan blir ännu större på jordbruksfastigheterna, ty de få först betala skatt efter en beräknad inkomst av 100,000 kronor och sedan efter en verklig inkomst av 100,000 kronor, medan de övriga inkomsttagarna få betala för sin verkliga inkomst av 100,000 kronor — alltså blir bördan i detta fall, i stället för att enligt utskottets förslag vara fördelad lika, fördelad så, att fastighetsägarna få bära $\frac{2}{3}$, under det att övriga inkomsttagare få endast $\frac{1}{3}$.

Med anledning av de anmärkningar, som här äro gjorda mot att utskottet släppt näringsskatten, vill jag påpeka ett förhållande, som förefaller mig vara av stor betydelse, nämligen att enligt Kungl. Maj:ts förslag från fastighetsbeskattningen till näringsskatten överförts maskiner, motorer, därmed jämförliga redskap och kraftledningar i fabriker, men enligt utskottets förslag stå dessa fortfarande kvar inom fastighetsbeskattningen och äro följaktligen underkastade den beskattning av 5 procent på värdet, som vi ha bibehållit med avseende på annan fastighet.

Herr Wohlin gjorde gällande mot utskottets förslag, att det vore idélöst. När jag emellertid undersöker, vilken idé som behärskar det av herr Wohlin framförda förslaget, kan jag icke undertrycka den meningen, att detta behärskas i själva verket av dubbelbeskattningsidén — låt vara att den är begränsad i sina verkningar genom de låga repartitionstalen. Men herr Wohlin ogillar ju dubbelbeskattning! Har han idéer, kan man följaktligen icke säga, att de äro lyckliga eller förenliga med hans uppfattning i övrigt. Men vad värre är, herr Wohlins förslag medför icke någon garanti för kommunerna att i dåliga konjunkturer äga en viss skatteinkomst, ty repartitionstalen äro alltför låga. Enligt utskottets förslag återigen undgår man dubbelbeskattning, men samtidigt får man en full och stark garanti för att det finns skattekraft inom kommunen, även när konjunkturen äro väsentligt försämrade.

Herr Wohlin har alltid en stor benägenhet att visa en viss ovänlighet mot högerpartiet. Socialdemokraterna älskar han åtminstone ibland, men för att man icke skall tro, att denna kärlek är alltför stor, risar han dem också. Liberalerna vet jag icke egentligen hur han betraktar — dem har han icke sysselsatt sig så mycket med: gör han det, är det endast för att visa, hur dåligt högerpartiet är. I dag har han kommit fram med en ny sak mot högern: han har sagt, att högern har kapitulat för det liberala partiet. Ja, vore det så, att det liberala partiet i detta fall sutte inne med den fulla sanningen, vore det väl ingen skamlig kapitulation. Jag tycker tvärtom, att den skulle hedra oss, men det är väl icke för att hedra oss — det tror jag icke — som herr Wohlin framställde denna erinran utan det var nog i annat syfte. Det skedde för att visa, att vi icke ha några fasta åsikter, utan vi vore stackare, som dragas än hit och än dit — detta

*Förslag till kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

i motsats mot herr Wohlin, som står som den starke mannen och med förakt ser på alla de kring honom befintliga partierna — dock naturligtvis icke hans eget. Men jag vill säga herr Wohlin, att vi ha icke kapitulerat för det liberala partiets ursprungliga krav. Vi ha formellt sett gått över på den väg, som det liberala partiet i detta fall anvisade, att man borde taga in förändringarna i bevillningsförordningen i stället för att hava fristående lagar. Detta gjorde vi, därför att vi vid närmare besinnande fingo klart för oss att det var riktigt vid ett provisorium. Men vad själva innehållet beträffar, bör herr Wohlin erinra sig, att vi med avseende på fastighetsbeskattningen från början stått på samma ståndpunkt som liberala partiet. Och beträffande den av oss föreslagna näringsskatten, som skulle utgöra en garantiskatt, ha vi ansett oss kunna släppa den i provisoriet, därför att vi ha gått med på den progressiva skatten, särskilt den progressiva skatten för bolag. Vad sedan den progressiva skatten i öfrigt beträffar tror jag, att var och en som varit med om utskottets arbete skall erkänna, att det förslag, som nu föreligger i denna del och som har fått erkännande från alla håll, — även herr Swartz går ju på samma bog som utskottet med avseende på den progressiva beskattningen, med undantag av att han icke vill ha den använd för utjämning, och hans ståndpunkt har här accepterats av det socialdemokratiska partiet och av regeringen — är resultatet av ett intimt samarbete och allvarliga överväganden mellan utskottets liberala medlemmar och medlemmar från högerpartierna. Jag tror icke, att någon skall kunna förneka, att vad jag nu säger är riktigt.

Vi ha nyss hört herr Möller — i likhet med vad som skett i andra kammaren — förklara, att han kan rösta för herr Swartz' förslag, om icke det förslag, som han själv i sin reservation tillstyrkt, skulle bli antaget, och detta kunde han göra, därför att herr Swartz' förslag vore byggt på rationella grunder och trots olikheter i vissa detaljer dock överensstämde med regeringsförslaget och herr Möllers reservation. För att få en grundval för den ytterligare utredningen och för det definitiva förslaget i kommunalskattefrågan vore det av vikt att i denna kammare få fastslagna vissa rationella grunder. — Jag kan icke hjälpa, att jag beundrar den resignation, som helt plötsligt har fått insteg inom det socialdemokratiska partiet. Det förefaller emellertid litet egendomligt, att sedan man från början framställt sitt förslag såsom den i alla avseenden fulla sanningen, man nu är beredd att jämka på det så väsentligt, som har skett genom antagandet av herr Swartz' reservation. Skillnaden mellan de båda förslagen är dock ganska stor. Om herrarna tänka på repartitionstalen för fastighet, äro dessa i herr Swartz' förslag sänkta från 6 till 4 med avseende på jordbruksfastighet och för annan fastighet från 4 $\frac{1}{2}$ till 3. Man har vidare gått med på att förkasta användningen av progressivskattemedlen i och för utjämning av kommunernas skattebördor — en fråga, som stått på dagordningen i många, många år och som från vänsterhåll har tillagts en synnerligen stor betydelse. Och så har man slutligen sväljt herr Swartz' skogsbeskattningsförslag. Jag får säga, att jag vill visst icke taga ifrån herr Swartz något av den auk-

toritet, som han har i skattefrågor och även i kommunalskattefrågor, men ifall herr Swartz gjorde anspråk på att vara någon auktoritet i fråga om skogsbeskattningen, skulle jag våga säga, att det vore »Anspruch ohne Voraussetzung». Det står naturligtvis öppet för det socialdemokratiska partiet att förändra sin ståndpunkt; jag har endast velat påpeka, att det förefaller mig något egendomligt.

Förslag till kommunalskattelag m.m.
(Forts.)

Herr statsrådet Nothin har här gjort gällande — jag var ute under hans anförande, men har hört det berättas — att jag skulle för den blivande utredningen definitivt hava tagit avstånd från objektskatterna; vidare skulle jag tagit avstånd från progressivskatten, ty jag hade sagt, att jag *för närvarande* accepterade densamma. Jag vill säga, att detta synes bero på en missuppfattning. Med avseende på objektskatten sade jag endast, att jag icke kunde antaga den sådan som den förelåg i det kungl. förslaget. Jag påpekade för övrigt i mitt yttrande, att man icke kan utdöma vare sig den ena eller den andra skatten utan måste se det hela i ett sammanhang. I det sammanhang vari objektskatten föreslagits, kunde jag icke taga den, men jag har icke uttalat ett bestämt omdöme om möjligheterna med avseende på framtiden. Och med avseende på den progressiva skatten ligger det icke i mitt uttalande en absolut uppfattning, att man icke bör ha en progressiv kommunalskatt. Jag har mitt yttrande här, och jag skall be att få läsa upp huru jag uttryckte mig. Jag sade, att man kan icke »för närvarande undvara densamma i den kommunala beskattningen. Detta skulle kunna ske endast genom att befria kommunerna från en del utgifter». Och så tillade jag: I annnat fall skulle man tvingas uppgiva de förbättringar i den kommunala inkomstbeskattningen, som ett oavvisligt rättvisans krav fordrar.

Vad den framtida utredningen beträffar, har hans excellens herr statsministern yttrat sig i denna fråga. Excellensen började sitt anförande med att giva samma erkännande åt den sakliga tonen vid denna frågas behandling i denna kammare, som han förut givit beträffande behandlingen i andra kammaren. Jag tror, att han har fullkomligt rätt i att giva ett sådant erkännande. Han påpekade vidare, att herr Edén i andra kammaren icke hade underlåtit att giva sitt erkännande åt det framstående arbete, som finansministern utvecklat i denna sak. För min del är jag villig att underskriva detta herr Edéns uttalande. Det är mig en glädje att göra det, när det sker med avseende på en person, för vilken jag hyser den största reverens. Vad angår utredningens riktlinjer, har det ingalunda — det har herr Edén fullkomligt rätt i — varit någon avsikt från utskottets sida, då vi yttrade oss i denna sak på sid. 51 i betänkandet, att begränsa eller föregripa den blivande stora utredningen, att uttala något absolut omdöme om vare sig det ena eller det andra, utan det bör bli en utredning, som är fullkomligt fri. Alla vilja vi ju komma till ett fullt riktigt och gott resultat.

Till sist vill jag säga ytterligare några ord. Här har av herr Möller, som jag nämnde, föreslagits, att man skulle antaga herr Swartz' förslag, därför att detsamma innehölle ett klart uttalande om

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.*
(Forts.)

riktlinjerna för den blivande utredningen, vilket herr Möller fann så lämpligt. För min del måste jag varna för att antaga herr Swartz' förslag, ty, mina herrar, kommen ihåg, att resultatet, sedan andra kammaren antagit utskottets förslag, skulle bli försök till en sammanjämkning, och även om en sådan kommer till stånd, veta vi icke, hur det går med lösningen av hela denna viktiga fråga. Det kan hända, att i sista loppet lasset stjalper, och det vore enligt min mening en verkligt stor skada. Alla äro vi ju ense om att här föreligger ett behov, som ovillkorligen måste tillfredsställas, ty det gäller krav av rättvisa och billighet emot åtskilliga skattskyldiga. Alla måste erkänna, även de som icke anse utskottets förslag vara det bästa, att detsamma söker och verkligen också lyckas att i åtminstone viss mån tillfredsställa dessa krav. Den som vid sådant förhållande röstar för herr Swartz' förslag och därmed ger anledning till att riksdagens beslut medför hela frågans fall, han ådrager sig, mina herrar, ett ansvar som åtminstone jag för min del icke vill ikläda mig, och som jag är övertygad att mitt parti icke heller vill påtaga sig.

Rop på proposition hördes nu.

Herr Winberg: Herr talman! Jag har helt naturligt inte begärt ordet för att ingå på någon som helst detaljbehandling av föreliggande spörsmål, utan jag har begärt ordet av en alldeles särskild anledning. Det är därför att jag anser det vara på sin plats, att jag här till kammarens protokoll uttalar min förvåning över, att jag ännu inte hört det uttalande från regeringsbanken i denna fråga, som jag för min del skulle funnit vara alldeles självklart, att det gjordes här, ett uttalande angående vilken betydelse regeringen fäster vid, att beslutet i denna fråga går i den eller den riktningen, och vilka eventuella konsekvenser, som regeringen anser sig böra draga av ett beslut i denna fråga i den ena eller andra riktningen. För att erinra om, huru befogad en sådan förvåning från min sida kan vara, ber jag att endast med ett par ord få erinra om, hur denna fråga utvecklats sig.

Det nuvarande regeringspartiet och regeringen ha ansett, att det varit en för svenska folket så viktig sak att få denna fråga avgjord i den riktning, som partiet och regeringen för sin del ansett riktigast, att de åtagit sig det ganska riskabla värvet, att under nuvarande förhållanden övertaga regeringsansvaret för att söka föra denna fråga till en sådan lösning, som ansågs för svenska folket vara den lyckligaste. Med hänsyn härtill och med hänsyn till den strid, som under frågans vidare utveckling förts, då man från den sidan gjort gällande, huru absolut nödvändigt det var, att det s. k. liberala provisoriet förkastades av riksdagen, så får man ju inte förundra sig över om den, som i likhet med mig står så att säga vid sidan om denna sak, finner det vara någon egendomligt i den resignation från regeringens sida, som även den föregående talaren pekade på och som här verkligen kunnat konstateras.

Det kan inte hjälpas, att i minnet återföres ett uttalande av en

föregående statsminister under 1914, herr Hammarskjöld, då han talade om dem, som gärna glömma allt och förlåta allt. Det är rent av rörande, när man här i dag ser, hurusom från båda de håll, där man förut icke tillräckligt kraftigt kunnat bekämpa varandra, hur man mötes och inkasserar erkännanden sådana som herr Edéns, att den nuvarande finansministern nedlagt ett mycket stort arbete på denna frågas lösning och en hel del andra dylika mer eller mindre personliga erkännanden. Jag får lov att säga, att anspråken skola vara minimala, när man i en sådan situation, då det gäller en fråga som denna, med ett föregående som denna, — att man, säger jag, när det kommer till kritan, nöjer sig med och bara tycker det är en vinst att taga mot några mer eller mindre allvarligt menade personliga erkännanden. Jag måste säga, att då har man nått den gräns, där man förlåter allt och glömmar allt.

Förslag till kommunal-skattelag m. m.
(Forts.)

Naturligtvis är det av stor betydelse, att man nu kan iakttaga, att arbetet fortgår alltjämt och som det synes med framgång för att kunna återknyta det tyvärr av omständigheternas makt förut brustna politiska äktenskapet, men från min synpunkt förefaller det ändå ganska tvivelaktigt, huruvida en sådan efterlåtenhet och en sådan resignation, som den som från regeringspartiets sida nu gjorts gällande, verkligen kan anses stå i full överensstämmelse med vad man ur synpunkten av den politiska hygienien i alla fall bör iakttaga.

Jag har givetvis, som saken nu ligger och med det fullkomligt tilltrasslade läge den har, icke något yrkande, utan vill endast framhålla här, huru liten överensstämmelse jag finner mellan prolog och epilög i det drama eller rättare den fars, vi nu här ha bevittnat.

Herr Kvarnzelius: Jag har icke begärt ordet för att göra något inlägg i själva den sakdiskussion, som här förts under dessa dagar. Jag har begärt ordet endast för att för mitt vidkommande fästa uppmärksamheten på vilken konsekvens det kan föra med sig, därest denna kammare skulle stanna vid annat beslut än andra kammaren. Det har redan framhållits av herr Trygger i hans anförande. Så vitt jag kan bedöma, lär det väl nästan vara otänkbart, att en sammanjämkning mellan utskottets förslag å ena sidan och herr Swartz' förslag å andra sidan är möjlig att åstadkomma, och *skall* den åstadkommas, så lär det betyda åtskilliga dagars ytterligare arbete, så pass komplicerat är väl detta spörsmål och problem. Men det lär väl nu icke inskränka sig till detta, utan därest t. ex. herr Swartz' reservation skulle beslutas i denna kammare, lär det väl också behövas gemensam votering om bevillningsförordningen och inkomstskatteförordningen i dessa delar, och det är väl ingen, som nu kan tänka sig, att det på allvar skall bli tal om att ställa så till, att riksdagen om någon vecka måste komma tillsammans för att anställa gemensamma voterings. Situationen får nog anses vara den, att därest denna kammare icke biträder det beslut, som andra kammaren redan fattat, så får man betrakta frågan som fallen, och då ha vi samma oeffterrättighetstillstånd som hittills att dragas med. Därför bör var och en, som voterar, också veta, att den, som voterar mot ut-

Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)

skottets förslag, har på sin del ansvaret för att vi ha de olidliga förhållanden kvar, som för närvarande råda. Den saken bör vara klar för en var då han avger sitt votum.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wohlin: Herr talman! Jag uttryckte i mitt anförande i går afton ett beklagande av att frågan kommit i det läge, vari den nu befinner sig. Jag kunde icke heller underlåta säga, att en bidragande orsak till detta läge har varit vad jag kallade en kapitulation från högerpartiets sida för den liberala ståndpunkten, en uppfattning som mig veterligen delas av djupa led inom den av herr Trygger så om »mitt parti» betecknade konservativa delen av Sveriges folk. Denna anmärkning har helt naturligt bekommit herr Trygger illa och han har sökt bemöta den med anmärkningen, att släppandet av den i högermotionen, om också i rudimentär form medtagna näringsskatten berott på att man accepterat progressivskatten, från vilken man dock i högermotionen tog bestämt avstånd. Alltså: man har släppt en princip, som man gillat. Därför att man accepterat en annan princip, som man ogillat — en ganska egendomlig logik, som tyder på en rätt förvirrad flykt från intagna positioner. Herr Trygger har därtill icke kunnat på något sätt bemöta erinringen, att en av de bärande tankarna i högermotionen var, att någon kommunal progressivskatt icke skulle utgå, men att i kompromissförslaget ingår en kommunal progressivskatt och vad som är värst, att högern nu, i strid mot socialdemokraterna, driver fram en enligt gängse konservativ uppfattning mindre lycklig lösning av det interkommunala skatteutjämningsproblemet. Detta kallar jag för en kapitulation.

Jag tillät mig även säga, att utskottsmajoritetens utlåtande enligt min uppfattning präglas av idélöshet i vad det avser direktiven för den fortsatta utredningen i denna fråga. Denna uppfattning vidhåller jag, och herr Tryggers invändning, att jag å min sida skulle hava gett uttryck åt idélöshet är så mycket mindre hållbar, som i såväl mitt anförande som i den reservation, till vilken jag yrkat bifall, uttryckligen såsom grundprinciper för den kommande definitiva kommunalbeskattningen fastställes, att huvudskatterna i ett sådant kommunalt skattesystem böra vara skatter, byggda på principen »skatt efter förmåga», men att till tryggande av kommunernas tillgång på skattemedel under depressionstider objektbeskattning är ofrånkomlig och enligt min åsikt rationellast bör ordnas i form av fristående objektskatter av supplementär karaktär till huvudskatterna och så avpassade, att de fylla sitt syfte utan att menligt inverka på näringarnas produktivitet och likaledes så anordnade, att den ena näringen icke gynnas framför den andra och att näringsutövarna inom ett och samma yrke, särskilt jordbruket, icke försättas i en orättvis ställning gentemot varandra. Detta är ett program för en kommande definitiv kommunalskattereform: och det är icke den idélöshet, som jag fortfarande vidhåller präglar direktiven i utskottsmajoritetens utlåtande. Jag vill emellertid gärna erkänna, att den förklaring, som i går afton gavs av herr Edén i andra kammaren rörande tolkningen av vissa

punkter i detta utskottsutlåtande — vilken förklarings betydelse hans excellens herr statsministern här i dag kraftigt understrukt — öppnar något ljusare förhoppningar, att den kommande utredningen ändå skall leda till ett efter min mening rationellt och rättvist beskattningssystem på detta område. Detta under förutsättning, att herr Edéns förklaringar få uppfattas såsom programförklaringar för »borgerlig» svensk politik, under åtskilliga år framåt; en uppfattning som vänske är riktig — det vet jag icke — men som i varje fall icke är särdeles smickrande för den svenska högern.

Slutligen nämnde herr Trygger något i förbigående — han tyckes ofta vara en smula irriterad av mitt uppträdande, som är präglad av all anspråkslöshet — om mina känslor gentemot det socialdemokratiska partiet och gentemot högerpartiet. Jag vill säga herr Trygger: jag har inga känslor alls i det politiska livet, utan jag söker med kallt huvud bedöma föreliggande frågor efter deras sakliga innehåll, oavsett från vilket parti de än komma. Kommer ett gott och sakligt förslag från en socialdemokratisk regering, som står i överensstämmelse med min uppfattning, så understödjer jag det, och kommer ett sådant förslag från herr Trygger, understödjer jag det likaledes. Men några känslor för vare sig det ena eller det andra av de gamla partierna i Sverige har jag sammerligen icke, ty jag har mycket litet intresse för det nutida partilivet i vårt land och är själv en mycket litet partibunden person.

Jag ber, herr greve och talman, att ännu en gång få uttala ett beklagande över den utgång, som jag är förvissad om att frågan får i denna kammare, men samtidigt en förhoppning om att utsikter skola finnas för en bättre lösning av denna fråga i framtiden till alla samhällsklassers och hela vårt lands väl.

Herr Swartz: Det skulle ju kunna vara åtskilligt från min sida att svara på, med anledning av vad som under diskussionen har förekommit. Jag skall emellertid ingalunda falla för den frestelsen i en stund så sen som denna. Men det är en sak, som så att säga rör mig så pass nära personligen, att jag icke kan underlåta att ingå på densamma, vilket jag gör i all anspråkslöshet och under bestämt framhållande, att jag varken i den fråga jag nu ämnar beröra eller i övrigt har velat framträda med några anspråk på särskild sakkunskap, som jag icke kunnat stödja på kompetentare personers omdömen än mina egna.

I det mindre kamratliga uttalande, som nyss gjordes från herr Tryggers sida med avseende på min uppfattning eller det förslag, som innehölls i min reservation angående skogsbeskattningen, återfann jag en genklang av ett uttalande, som jag till min stora ledsnad i går afton fick höra i andra kammaren, även detta från en person, som jag verkligen icke hade trott skulle på det sättet apostrofera mig. Jag förstod likaväl då som jag förstär nu, i vilken avsikt dessa uttalanden äro gjorda, men efter min uppfattning kan aldrig avsikten, den må vara ur partisynpunkt hur berättigad som helst, tillåta, att man frånser vad som jag skulle vilja säga gentlemannaskapet fordrar.

*Förslag till
kommunal-
skattelag m.m.
(Forts.)*

Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)

Här har anmärkts av herr Trygger liksom av herr Lindman i går, att det förslag till skogsbeskattning, som innefattas i min reservation, är av en mycket löslig och, jag antager, farlig beskaffenhet. Vad har jag då föreslagit? Jag har först och främst med avseende på det första året före den nytaxering, som av mig likaväl som av utskottet ifrågasättes kunna komma till stånd först år 1921, jag har för detta år, säger jag, föreslagit precis samma grunder för utgående av skogsbeskattningen som utskottet självt. Det är endast och allenast den skillnaden, att under det att utskottet behållit repartitionstalet 6, har jag föreslagit repartitionstalet 4. Detta kan väl icke anses innebära någon särskild våda för för hög skogsbeskattning. Visserligen kan det sägas, att där det under detta år inträffar så, att en inkomst av skogsavverkning uppstår, så är enligt mitt förslag denna inkomst att beskatta särskilt för sig, under det att enligt utskottets förslag avdrag skulle ske för de 6 % på fastighetstaxeringsvärdet. Men jag vill erinra därom, att det aldrig gjorts någon anmärkning om att skogen beskattas för högt, när den avverkas, utan det har gjorts den anmärkningen, att skogen beskattas med fastighetstaxering för högt, när den *icke* avverkas och när den *icke* lämnar inkomst, och i det avseendet, under de förhållandena vågar jag påstå, att mitt förslag är billigare under detta övergångsår gent emot skogen än vad utskottets är. Den stora faran att ur denna synpunkt ansluta sig till mitt förslag kan jag därför omöjligt finna.

Men kanske faran ligger i det förslag, som jag avgivit för framtiden *efter* denna omtaxering. Då vill jag först säga, att jag har framhållit både i min reservation och ännu mera tydligt, skulle jag tro, i mitt anförande här i går, att de bestämmelser, som jag i detta avseende funnit mig nödsakad införa i lagtexten, har härlett sig av nödvändigheten att icke i lagtexten lämna en lucka, vilket naturligtvis skulle bli fallet för den händelse icke ett ord funnits i lagtexten angående hur beskattning av skog skall ske, efter det att omtaxering ägt rum. Men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att det förslag som jag måst komma med för att fylla denna lucka sannerligen icke är taget »aus der Tiefe des enigenen Bewusstseins», eftersom vi skola tala tyska här i dag, utan det är taget helt enkelt och simpelt från de direktiv, som inom utskottet äro givna av den av utskottet tillkallade experten på skogsbeskattningens område, herr professor Jonsson vid skogsinstitutet, en person, som av den bland utskottets medlemmar, som sitter inne med, jag vill icke säga den största, ty det vore kanske en ohöfvlighet mot herr Barthelson, men i alla fall sitter inne med mycket ingående insikter på skogsbeskattningens område, herr Lindman, har ansetts för synnerligen lämpad att uppträda för att ge utskottet inblick i dessa förhållanden. Han har gjort upp detta förslag, han har förklarat att man utan större risk skulle kunna använda ett förslag, formulerat ungefär på detta sätt — formuleringen är nästan i detalj hans egen — och detta har han ansett möjligt och lämpligt att göra i händelse av behov även med ett repartitionstal av 6. Naturligtvis är under sådana förhållanden, att när mitt repartitionstal är 4, borde risken, kan jag tänka mig, vara mindre.

Emellertid, detta har som sagt skett i händelse det mot förmodan icke skulle kunna vara möjligt att till nästa års riksdag få, vad vi alla begära från utskottets och min sida, en ny förordning om taxeringsmyndigheterna just för fastighetsbeskattningen och även särskilda riktlinjer för denna skogsbeskattning, i vilket avseende jag har gått ett steg längre än utskottet, enär utskottet, oaktat utskottet synes något betvivla möjligheten av att kunna till nästa års riksdag få fullt tillräckliga grunder för en sådan beskattning, dock icke framhållit önskvärdheten av att just till nästa års riksdag få något dylikt förslaget. Jag har däremot i ett särskilt skrivelseförslag begärt att om det icke skulle vara möjligt att framlägga definitiva bestämmelser till nästa riksdag om hur skogstaxeringen för framtiden skall taga sig ut, Kungl. Maj:t må komma med *provisoriska* bestämmelser, som äro avsedda att träda i stället för dessa bestämmelser, som av mig befunnits nödvändiga för att fylla en lucka i lagtexten.

Jag överlämnar åt var och en av herrarna att bedöma, huruvida det är på några farliga vägar jag skulle vilja inleda vare sig den ena eller den andra, och jag undrar, om den förtäckta varning, som på detta sätt är uttalad av de båda framstående högerledarna till allt vad skogsägare heter och alla, som äro intresserade av en sådan skogsbeskattning, att gå på min linje, huruvida denna varning är sakligt befogad. Jag kan för min del säga, att lika litet som jag gör anspråk på sakkunskap på detta område eller på något annat och därför vänder mig till någon auktoritet, som jag anser vara inne i denna sak, lika mycket anser jag mig i alla fall ha rätt att fordra den insikten hos mina kritici, att de åtminstone besitta förmåga av dels innanläsning och dels att höra vad man säger. Gör man det, tror jag icke man kommer till sådant slutresultat som det av herr Trygger anförda.

Jag vill nu för min del säga, att jag ju är på det klara med, huru utgången i denna kammare blir, och det må så vara under det läge som nu är, men jag kan icke annat än instämma i beklagandet att läget blivit sådant, ty efter min uppfattning, som i detta avseende är orubblig, är man inne på orätt väg, för den händelse man genom ett sådant beslut, som här kommer att fattas, kunde anses hava fått riksdagen med på den linjen, att fristående objektskatter icke böra komma till användning i ett kommunalt skattesystem. Jag har i går med belägg sökt uppvisa, huru utskottets egen motivering — vilket icke har kunnat från någon sida här bemötas eller mötas med gensaga — otvivelaktigt pekar hän på just detta, att det kungl. förslagens principer underkännas. Det är därför med så mycket större glädje och tillfredsställelse som jag nyss här från statsrådsbanken av hans excellens herr statsministern fick höra en autentisk redogörelse för vad som i går från utskottets ärade ordförande i andra kammaren i detta avseende sades, när han där uttryckligen förklarade, att det icke är meningen att principiellt underkänna regeringens förslag, utan givetvis självklart, att dessa böra komma till prövning vid en ytterligare utredning, och därmed är naturligtvis också en av mina förnämsta betänkligheter mot resultatet av ett antagande från riksdagens sida för utskottets förslag i väsentlig mån minskade. Jag

Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)

*Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.*
(Forts.)

måste dock säga, att jag därvidlag icke vill bry mig om motiveringen, som lär ha givits efter hans excellens herr statsministerns uttalande för denna utskottsordförandens uppfattning. Den synes mig vara något haltande. Men det gör ju ingenting, när konklusionen i alla fall går i rätt riktning. Motiveringen i utskottets förslag var i alla händelser av den beskaffenhet, att om ingenting annat varit för regeringen att hålla sig till såsom innehållande riksdagsmajoritetens åsikt än det, som i motiveringen kom till uttryck, då hade förvisso farhågorna för ett försumpande av hela den stora kommunalskattefrågan legat mycket nära till hands.

Under sådana förhållanden kan jag icke annat än ännu en gång uttrycka min glädje över detta meddelande, som hans excellens herr statsministern gjort. Jag ber i likhet med näst föregående talare få säga, att det var den bästa hoppets stjärna, som till sist kunde lysa över denna fråga vid dess behandling i riksdagen.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Lindhagen: Till de repliker, som här ha gjorts av olika talare, vill jag lägga en gensaga mot den nedhyssjningskonserter, som av en del av kammarens högerledamöter tillställdes mot talare från ett parti, som visserligen endast räknar tre ledamöter i denna kammare, men vilkas ledamöter ha yttrandefrihet enligt grundlagen lika fullt som någon annan. För min del är jag för övrigt motionär i en del av ämnet, som icke med ett ord berörts av någon talare, samt yttrade mig för första gången. Detta angrepp mot den av grundlagen omhägnade yttrandefriheten skulle jag ej göra någon erinran emot, såvitt det endast gällt min person, men då det upprepades även andra gången, kan jag ej underlåta att för talmannen framhålla det befogade i att han söker hålla sådana element i kammaren någorlunda i tygeln.

Det förvånade mig också — eller snarare tvärtom — att när herr Trygger uppträdde efter mig, ingen av dessa nedhyssjningshögerherrar hade något oljud att anföra, fastän han upptagit tiden förut med ett mycket långt anförande och nu ytterligare besvarade kammaren. Det finns gränser för anspråkslösheten, mina herrar, och kan ni tillåta herr Trygger att oantastad hålla det anförande han höll, så kan ni tillåta vem som helst att hålla vilket anförande som helst.

För övrigt skulle jag vilja säga det, att när de, som uppfattat sitt representantskap på det sättet, som herrarna på det hållet gjort, hava så litet begrepp om yttrandefrihet och parlamentarisk takt eller hygien, som herr Winberg uttryckte sig, då kan man förstå, med vilket förstånd de skola avgöra den invecklade frågan, som nu föreligger, och med vilken sakkunskap, de komma att avgiva sina röster i fråga om densamma. Jag ser i det passerade en ytterligare varning att ej följa den linje, som dessa herrar nu komma att gå.

Änjo förekommo rop på proposition.

Herr Möller: Också jag skall tillåta mig att säga ett ord om dessa propositionsrop. Herrarna få verkligen ursäktas, om även de, som äro angripna, taga sig friheten att försvara sig. Det finns en skillnad i behandlingen av olika talare här, som det är skäl i att en gång för alla göra slut på. Om man är trött, så kan man ropa på proposition, men då skall man också göra det åt alla håll, icke bara åt det ena.

Jag har blivit uppkallad av herr Trygger, som förvånade sig över den resignation, som socialdemokraterna visade, då de förklarade, att de i voteringen komme att rösta för det Swartzska förslaget. I själva verket finns det ingen anledning till denna anmärkning, ty hans excellens herr statsministern hade redan förut haft tillfälle påpeka, att finansministern vid remissdebatten i andra kammaren uttryckligen förklarade, att vad repartitionstalen beträffar, så är regeringen utan vidare villig att jämka på dem. En av förutsättningarna i den kungl. propositionen är ju bland annat, att man även för framtiden skall kunna jämka på de repartitionstal, som den kungl. propositionen innehåller. Jag vågar följaktligen säga, att i detta avseende är det ingen ny ståndpunkt, som har intagits. Vi hava verkligen den uppfattningen, att de repartitionstal, som vi föreslagit och som regeringen föreslagit, icke verka för tryckande på dem, som komma att drabbas av dem, men att med avseende å repartitionstalen frågan huruvida det skall vara sex eller fyra skulle vara en huvudfråga, har aldrig gjorts gällande från det socialdemokratiska partiets sida.

Jag vill inte göra någon insinuation, men jag är ganska säker på, att åtskilliga ledamöter av kammaren — för övrigt mycket lätt begripligt med hänsyn till det otroligt tyngande arbete, som var och en med vitt skilda uppgifter måste underkasta sig — knappast haft tillfälle att så ingående, som naturligtvis i alla fall hade varit önskvärt, studera innehållet av de handlingar, som förelagat i ärendet. Men jag vill i varje fall med anledning av herr Tryggers yttrande påpeka, att provtaxeringstabellerna, och beräkningarna över dem klart och uppenbart visa, att det Swartzska förslaget i alla kommuner, vars inkomster inte äro i mycket väsentligt grad beroende av skogsaccisen, är väsentligt överlägset utskottets förslag för de små inkomstagarna. Det kan vem som helst undersöka i de tabeller, som finnas i utskottets eget utlåtande.

Om jag då har att välja emellan efter mitt förmenande ett bättre och ett sämre förslag och om det bästa på förhand är dömt — och det vet vem som helst, att det här är fallet — så är det i själva verket bara överensstämmande med god parlamentarisk kutym i Sveriges land att icke låta det bästa utan vidare vara det godas oförsönliga fiende, utan i sådant fall är det ens både rättighet och skyldighet enligt min mening att göra det bästa möjliga av situationen.

Herr Trygger förklarade, att de som komme att rösta för herr Swartz' förslag, eller rättare de, som icke komme att rösta för utskottets förslag i nuvarande situation, de skulle giva uttryck för ansvarslöshet. Ja, det är alltid svårt att icke i kinkiga fall yttra

*Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)*

*Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)*

sig alltför hårt. Jag skulle kunna säga, att mycket vid behandlingen av hela denna fråga har vittnat om ansvarslöshet, men det skulle i så fall vara närmast på den sidan, som komme, efter vad jag kan förstå, att avgå med segern.

Om anmärkningen i den punkten däremot riktas mot oss socialdemokrater, så ber jag att få tillbakavisa den, ty det är och förblir ett huvudintresse i denna sak, att få ordentligt och i klara siffror, uttryckt riksdagens opinion icke bara beträffande repartitionstalen utan även beträffande det innerst konstitutiva i hela uppfattningen om kommunalskatteproblemet, nämligen frågan om de fristående objektskatterna. Det är min bestämda uppfattning, att de, som ansluta sig till tanken om de fristående objektskatterna, skulle göra rätt i att i denna situation rösta för det Swartzska förslaget.

Herr Trygger: Herr greve och talman! Endast några ord. Jag beklagar djupt, om mitt yttrande var så lagt, att herr Swartz kunde anse sig ha anledning att känna sig sårad. Det fanns icke någon avsikt hos mig att såra honom. Jag ville endast till jämförelse ställa emot varandra herr Swartz' stora sakkunskap i allmänhet på skatteområdet och hans sakkunskap på skogsbeskattnings område. Men jag kan säga, att om man är så känslig, kunde utskottets ledamöter också haft anledning känna sig rätt obehagligt berörda, när herr Swartz hade sitt anförande i går. Där förekommo ständiga nålstyng mot utskottets majoritet. Låt vara, att de icke voro personligt riktade, kändes det i alla fall hos varje medlem av majoriteten, att de små nålstyngen hade sin verkan.

Över huvud taget håller jag emellertid före, att man icke får här i debatterna vara alltför ömtålig, när man vet, att det icke finns någon avsikt att såra från den andra sidan. Det trodde jag att herr Swartz i detta fall visste. Men jag skall i alla fall i protokollet vid justeringen ersätta det använda uttrycket med ett annat, om så anses lämpligt.

Till sist vill jag dock säga, att egentligen äro herr Swartz och jag kvitt, ty om man kan rikta någon anmärkning mot det uttalande, som jag hade, undrar jag, om man icke kan göra en liknande anmärkning mot herr Swartz, som tillvitade mig bristande gentlemannauppträdande. Jag tror, att den, som följt riksdagens förhandlingar under de år, som jag varit i riksdagen, icke har anledning att insinuera, att jag icke alltid skulle uppträtt såsom en gentleman.

Herr Swartz: Jag ber att få säga, att jag är den förste att erkänna, att om man blir något upprörd, det kan vara lätt att lägga in en annan avsikt i ett uttalande, än vad den, som gjort uttalandet, därvid haft. Det beror naturligtvis på det sätt, varpå man uppfattar uttalandet. Emellertid är jag fullt beredd att nu liksom vid föregående tillfällen göra all honnör för herr Tryggers ridderlighet.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats: 1:o) att nu föredragna delar av

utskottets under punkten I E i förevarande utlåtande omförmälda förordningsförslag skulle godkännas; 2:o), av herr *Swartz*, att kammaren skulle godkänna §§ 57, 58 och 59 i det lagförslag, som förordats under punkten I D i den av honom vid utlåtandet avgivna reservationen; 3:o), av herr *Möller*, att kammaren skulle godkänna §§ 57, 58 och 59 i det motsvarande lagförslag, som förordats i den av herr *Gustaf Nilsson*, m. fl. vid utlåtandet anförda reservationen; samt 4:o), av herr *Johansson, Johan*, i Kälkebo, att kammaren skulle godkänna §§ 57, 58 och 59 i det lagförslag, som tillstyrkts i punkten I D av hans och herr *Svedbergs* vid utlåtandet fogade reservation.

Förslag till kommunal-skattelag m. m.
(Forts.)

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets förslag i förevarande delar vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Swartz'* yrkande.

Jämväl om kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering. Med anledning härav upptog herr talmannen vartdera av herr *Möllers* och herr *Johan Johanssons* yrkanden med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den senast begärda voteringen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med öfvervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition i denna votering antaga bifall till herr *Johan Johanssons* yrkande.

Votering begärdes likväl även om innehållet i sistnämnda kontraposition, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen om det av andra särskilda utskottet i utlåtande nr 1 punkten I E (bil. 5) tillstyrkta förordningsförslaget §§ 1, 2 och 3 mom. 1 antager bifall till herr *Johan Johanssons* i Kälkebo under överläggningen framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits bifall till herr *Möllers* under överläggningen gjorda yrkande.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 61.

*Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Förta.)*

Därefter uppsattes, justerades och anslogs för voteringen om kontraproposition i huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen om det av andra särskilda utskottet i utlåtande nr 1 punkten I E (bil. 5) tillstyrkta förordningsförslaget §§ 1, 2 och 3 mom. 1 antager bifall till det av herr Swartz under överläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits bifall till herr Johan Johanssons i Kälkebo under överläggningen gjorda yrkande.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit på följande sätt:

Ja — 99;

Nej — 42.

Slutligen uppsattes, justerades och anslogs för huvudvoteringen följande omröstningsproposition:

Den, som godkänner det av andra särskilda utskottet i utlåtande nr 1 punkten I E (bil. 5) tillstyrkta förordningsförslaget §§ 1 och 2 samt § 3 mom. 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles det av herr Swartz under överläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 53.

Övriga delar av utskottets under punkten I E omförmälda förordningsförslag samt de återstående av utskottet i punkten I tillstyrkta författningsförslagen.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten I.

Bifölls i vad den ej besvarats genom kammarens beslut i fråga om författningsförslagen.

Punkterna II—IV.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Förslag till
kommunal-
skattelag m. m.
(Forts.)*

Föredrogs ånyo andra särskilda utskottets utlåtande nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa ändringar i förordningen den 23 oktober 1908 angående bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter dels ock tvenne i ärendet väckta motioner.

Beträffande sättet för detta utlåtandes föredragning yttrade

Herr vice talmannen: Jag får hemställa, att kammaren med avseende å föredragningen av andra särskilda utskottets utlåtande nr 2 ville besluta, att detsamma må företagas till avgörande på det sätt, att till en början föredrages det av utskottet tillstyrkta författningsförslaget, där så erfordras paragrafvis, med promulgationsstadgande, ingress och rubrik sist; att sedan författningsförslaget blivit genomgånget, utskottets hemställan föredrages; att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet; samt att författningstext ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Vad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Vid sedermera i enlighet härmed skedd föredragning godkändes det av utskottet i nu ifrågavarande utlåtande tillstyrkta förordningsförslaget och förklarades utskottets hemställan därigenom besvarad.

Vid förnyad föredragning av andra särskilda utskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra särskilda utskottets utlåtande nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till kommunal inkomstskatt dels ock tvenne i ärendet väckta motioner.

*Förordnings-
förslag om av-
drag vid vissa
taxering.*

I en den 12 mars 1920 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 234, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för finansärenden samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen

*Förordnings-
förslag om av-
drag vid viss
taxering.* nen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till kommunal inkomstskatt.

(Forts.)

Till utskottet hade jämväl remitterats motionerna I: 278 av herr *Trygger* och II: 402 av herrar *Lindman* och *Nilsson* i Bonarp, däri motionärerna under återopande av motionerna I: 271 av herr *Trygger* m. fl. och II: 395 av herr *Lindman* m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 191, med förslag till kommunalskattelag hemställt, att i det föreliggande förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till kommunal inkomstskatt måtte vidtagas de ändringar, som kunde föranledas av sistberörda motioner.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på grund av vad däri anförts hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å motionerna I: 278 av herr *Trygger* och II: 402 av herr *Lindman* och *Nilsson* i Bonarp, samt under förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, antaga ett i utlåtandet infört förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till bevillning av inkomst.

Reservationer hade avgivits dels av herrar *Trygger*, *Barthelsson*, *K. J. A. Gustafsson*, *Lindman*, *Jönsson* i Boa och *Brännström*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 234;

dels ock av herr *Swartz*, som anförde:

»Därest Kungl. Maj:ts proposition bifalles, komma avdragen vid den kommunala inkomstskatten att bli så stora, att enligt min åsikt fara uppstår, att kommunernas behov av beskattningsföremål icke bliver tillbörligen tillgodosett. Med hänsyn härtill och då, på sätt framgår av bifogade tabeller, redan de normala avdragen vid den kommunala inkomstskatten i det övervägande flertalet fall komma att medföra större lindring än som vinnes enligt nuvarande bestämmelser i bevillningsförordningen och förordningen om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till bevillning för inkomst, har jag ansett, att några särskilda avdrag vid 1921 års taxering till kommunal inkomstskatt icke böra ifrågakomma.

På grund av vad jag sålunda anförte hemställer jag, att Kungl. Maj:ts proposition nr 234, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Herr *Trygger*: Herr greve och talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som jag m. fl. medlemmar av utskottet avgivit vid detta betänkande. Jag kan såsom skäl för denna reservation återopande genom herr *Swartz*' försorg gjorda tabellerna samt det särskilda yttrande, som herr *Swartz* haft. Han säger i sin reservation: »Därest Kungl. Maj:ts proposition bifalles, komma avdragen vid den kommunala inkomstskatten att bli så stora, att enligt min åsikt fara uppstår, att kommunernas behov av beskattningsföremål icke bliver tillbörligen tillgodosett. Med hänsyn härtill och då, på sätt framgår av bifogade tabeller, redan de normala avdragen vid den

kommunala inkomstskatten i det övervägande flertalet fall komma att medföra större lindring än som vinnes enligt nuvarande bestämmelser i bevillningsförrordningen och förrordningen om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till beviljning för inkomst, har jag ansett, att några särskilda avdrag vid 1921 års taxering till kommunal inkomstskatt icke böra ifrågakomma.» Det är otvivelaktigt för den, som tagit del av de vid utskottsutlåtandet fogade tabellerna, att vad här sagts är fullkomligt riktigt.

*Förordnings-
förslag om av-
drag vid viss
taxering.
(Forts.)*

Innan jag slutar vill jag ha till protokollet antecknat, att det var min avsikt att i kammaren yrka bifall till de reservationer, som jag jämte åtskilliga andra inom utskottet anfört mot utskottets utlåtande nr 1, men att jag genom ett förbiseende icke fick tillfälle att göra detta. Det har gått mycket långsamt förut i detta ärende, men på slutet har det gått så fort undan, att den, som vant sig vid den långsamma proceduren, haft mycket svårt att fatta galoppen. Emellertid är det tillräckligt, att jag på detta sätt får till protokollet göra detta uttalande, och jag är övertygad om att mina medreservanter skulle velat göra detsamma.

Jag skall som sagt be att få yrka bifall till ifrågavarande reservation.

Herr Petré, Bror: Herr talman! I anslutning till ett tidigare yttrande av mig i denna fråga under huvuddebatten, hemställer jag, att första kammaren måtte däri fatta samma beslut, som andra kammaren förut fattat, nämligen i enlighet med utskottets hemställan. Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå utskottets hemställan och godkänna den av herr Trygger m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av andra särskilda utskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 7 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförrordningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Tillfälligt
arvdestillägg
åt befattnings-
havare hos
riksdagens
kamrar och
utskott.*

Föredrogs ånyo bankoutskottets memorial nr 92, i anledning av kamrarnas återremiss av bankoutskottets memorial nr 85, angående tillfälligt arvdestillägg åt tjänstemän och vaktbetjante hos riksdagens kamrar och utskott.

I detta memorial hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

1:o besluta, att dyrtidstillägg skulle utgå till de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante i enlighet med de grunder, som av innevarande års riksdag fastställts för utbetalande av förskott å tillfälligt arvdestillägg eller jämlikt de av 1919 års lagtima riksdag fastställda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock att den, som åtnjote dyrtidstillägg av statsmedel i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk och inrättningar eller f. d. befattningshavare, finge uppbära tillfälligt arvdestillägg med endast två tredjedelar av till honom utgående månads- och dagarvoden samt med högst tolv kronor om dagen och

2:o medgiva, att envar av under mom. 1:o angivna befattningshavare, som vore familjeförsörjare, finge uppbära ytterligare tillägg med tjugu procent å arvodet; dock att den, vilken i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk eller inrättningar eller f. d. befattningshavare ägde uppbära förhöjning i dyrtidstillägg för första halvåret 1920 eller del därav, icke finge komma i åtnjutande jämväl av här nämnda dyrtidstillägg.

Herr Widell: Herr greve och talman! Bankoutskottets nu föredragna memorial synes mig i två punkter ge anledning till synnerligen befogade invändningar. För det första har utskottet icke tagit någon som helst hänsyn till den del av riksdagens personal, som stannar kvar i tjänst efter den 1 juli 1920. Jag vill erinra om att efter nämnda dag inträda nya grunder för dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst, men beträffande riksdagens befattningshavare har utskottet ingenting velat göra i detta avseende.

För det andra har utskottets förslag beträffande rätten till tillägg till dyrtidstillägg, om jag får begagna ett sådant uttryck, nämligen 20 procent å arvodet under det första halvåret, utformats på sådant sätt, att ett sådant tillägg icke skall tillkomma den, som är befattningshavare i statens tjänst. Detta kommer att leda till synnerlig stora orättvisor i enskilda fall. Jag kan nämna, att på grund av detta förslag en notarie hos denna kammare går miste om över 100 kronor i månaden å sin riksdagstjänst, medan han för sin stats-tjänst endast får 20 kronor i månaden såsom förhöjning i dyrtidstillägg.

Emellertid har andra kammaren redan bifallit utskottets hemställan, och då det givetvis är uteslutet att nu ställa till med en gemensam votering för denna fråga, nödgas jag, herr talman, avstå från att framställa något yrkande, hur befogat ett sådant än skulle hava varit.

Herr Holmquist: Ja, herr talman, de stora statsangelägenheterna ha naturligtvis tagit kammarens arbete och uppmärksamhet så i anspråk, att jag kanhända icke har anledning tro, att kammaren vill ägna någon längre stunds uppmärksamhet för vad jag har att säga, då det endast gäller rätt och rättvisa åt en del av kammarens tjänstemän. Jag vill emellertid hoppas, att kammaren är nog välvillig att något litet även höra mig, då det gäller denna fråga.

Såsom den föregående talaren framhållit, är det med obillighet förenat, att det förslag skulle vinna kammarens godkännande, som av utskottet framlagts. Såsom bekant hade kammaren samma ärende före vid ett föregående tillfälle och det blev då till utskottet återremitterat. Utskottet säger angående denna återremiss, att »anledningen till densamma torde hava varit den, att under överläggningen önskemål uttalats, att någon förhöjning i dyrtidstillägget till ifrågavarande personal måtte medgivas i överensstämmelse med vad riksdagen i sådant avseende beslutit för befattningshavare i statens tjänst m. fl. under första halvåret 1920». Det är svårt att säga, vad i önskemålsväg som låg bakom varje voteringsedel, men såvitt jag kan finna, var det i stort sett rätten för dessa kammarens tjänstemän att komma till likställighet med statstjänarna, som här borde efter återremissen av utskottet prövas. Nu har utskottet kommit tillbaka, visserligen med några få mindre ändringar, men de ha icke skett i den omfattning eller på det sätt, som åtminstone jag för min ringa del anser låg bakom den skedda återremissen till utskottet. Jag kan icke riktigt förstå, vad som föranleder utskottet att här upprepade gånger avslå framställningar om likställighet för dessa riksdagens tränga arbetare med de i allmän statstjänst anställda. Här har angående riksgäldskontorets tjänstemän och övriga vid riksdagen underlydande verk anställda från utskottet bestämt förklarats, att samma linjer skulle följas med avseende å dyrtidstilläggen som följts för statstjänarna. Utskottet har självt påpekat, att under föregående år vissa av nu ifrågavarande befattningshavare vid riksdagen uppflyttats i bättre löneställning, men det var uteslutande på grund av det ökade arbetet, och i denna uppflyttning till bättre löneställning ligger icke alls något som skulle kunna kallas dyrtidstillägg. I stället fattade utskottet beslut, som riksdagen godkände, i vilket tydligt framhölls och medgavs, att dessa personer skulle få sådana dyrtidstillägg. För övrigt har statsutskottet, och visserligen är det också ett synnerligen framstående utskott, i ett förslag, som riksdagen sedermera godtagit, förklarat att med befattningshavare i statens tjänst skulle i avseende å rätt till dyrtidstillägg likställas befattningshavare vid flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., indelt manskap vid krigsmakten samt reservofficersaspiranter vid flottan och reservmarinintendentsaspiranter. Nu tror jag, att man har en bestämd anledning att säga, att det verkligen kommer att bli va allt svårare att rekrytera den tjänstemannastam, om vilken det här är fråga. Utskottet har visserligen sagt, att man vid riksdagens början borde reglera dessa tjänstemäns avlöning, men, mina herrar, den frågan har redan varit uppe i riks-

*Tillfälligt
arvodestillägg
åt befattnings-
havare hos
riksdagens
kamrar och
utskott.
(Forts.)*

*Tillfälligt
arvodestillägg
åt befattnings-
havare hos
riksdagens
kamrar och
utskott.
(Forts.)*

dagen och icke vunnit dess godkännande, och under sådana förhållanden synes det mig att man, i riksdagen tillsvidare icke vill gå denna väg. Det finnes väl då intet annat val än att, till dess man fått denna fråga på lämpligt sätt ordnad, giva dem det dyrtidstillägg, som tillkommer statens tjänstemän. Jag kan icke förstå annat. Det torde komma att allt mer och mer möta svårigheter för riksdagen att på lämpligt sätt rekrytera sina tjänstemän i kamrarna och sitt övriga kansli i utskotten, och under sådana förhållanden förefaller det mig vara ganska oklokt att ställa dessa befattningshavare i en annan och sämre ställning än de i statens tjänst anställda. Jag tillåter mig att, med åberopande av dessa förhållanden yrka följande:

Jag hemställer, att riksdagen må a) beträffande tjänstgöringstiden under första halvåret 1920 pro primo besluta — i fullkomlig överensstämmelse med utskottets förslag i denna del — att dyrtidstillägg skall utgå till de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante i enlighet med de grunder, som av innevarande års riksdag fastställts för utbetalande av förskott å tillfälligt arvodestillägg eller jämlikt de av 1919 års lagtima riksdag fastställda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock att den, som åtnjuter dyrtidstillägg av statsmedel i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk och inrättningar eller f. d. befattningshavare, må uppbära tillfälligt arvodestillägg med endast två tredjedelar av till honom utgående månads- och dagarvoden samt med högst tolv kronor om dagen, och pro sekundo medgiva — likaledes i överensstämmelse med utskottets förslag — att envar av under mom. 1:o) här ovan angivna befattningshavare, som är familjeförsörjare, må uppbära ytterligare tillägg med tjugu procent å arvodet; dock att den, vilken i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk eller inrättningar eller f. d. befattningshavare äger uppbära förhöjning i dyrtidstillägg för första halvåret 1920 eller del därav, icke må komma i åtnjutande jämväl av här nämnda dyrtidstillägg; b) beträffande tjänstgöringstiden under senare halvåret 1920 besluta — detta är ett av mig särskilt framställt yrkande, som strider mot vad utskottet föreslagit — att de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante skola i avseende på rätt till dyrtidstillägg vara likställda med befattningshavare i statens tjänst.

Jag tillåter mig, herr greve och talman, att yrka bifall till det sålunda av mig framställda förslaget.

Herr Gustafsson: Jag medgiver gärna, att brister kunna förefinnas i detta utskottets betänkande, men då ärendet föreläggat så sent inom utskottet och vi de senaste dagarna haft mycket arbete, har det för utskottet icke varit möjligt att kunna prestera något bättre än som här skett. Vi ha i alla fall i motiveringen sagt, att vi äro villiga och beredda att till nästa år se till, att ifrågavarande hos riksdagen tillfälligt anställda personal i avlöningshänseende blir bättre tillgodosedd, så att större jämnhet vinnes för löntagarna och att av-

löningsförhållandena för nämnda personal böra regleras vid riksdagens början i stället för i dess sista timma.

Under sådana förhållanden och då andra kammaren redan bifallit bankoutsnittets utlåtande ber jag, herr talman, att få yrka bifall till detsamma, sådant det föreligger.

*Tillfälligt
arvodestillägg
åt befattnings-
havare hos
riksdagens
kamrar och
utskott.*

(Forts.)

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på nu föredragna memorial yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, av herr *Holmquist*, att riksdagen måtte

a) beträffande tjänstgöringstiden under första halvåret 1920

1:o) besluta, att dyrtidstillägg skulle utgå till de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante i enlighet med de grunder, som av innevarande års riksdag fastställts för utbetalande av förskott å tillfälligt arvodestillägg eller jämlikt de av 1919 års lagtima riksdag fastställda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock att den, som åtnjöt dyrtidstillägg av statsmedel i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk och inrättningar eller f. d. befattningshavare, finge uppbära tillfälligt arvodestillägg med endast två tredjedelar av till honom utgående månads- och dagarvoden samt med högst tolv kronor om dagen, och

2:o) medgiva, att envar av under mom. 1:o) angivna befattningshavare, som vore familjeförsörjare, finge uppbära ytterligare tillägg med tjugoprocent å arvodet; dock att den, vilken i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller hos riksdagens verk eller inrättningar eller f. d. befattningshavare ägde uppbära förhöjning i dyrtidstillägg för första halvåret 1920 eller del därav, icke finge komma i åtnjutande jämväl av här nämnda dyrtidstillägg;

b) beträffande tjänstgöringstiden under senare halvåret 1920 besluta, att de hos riksdagens kamrar, ständiga och tillfälliga utskott samt kansli anställda tjänstemän och vaktbetjante skulle i avseende på rätt till dyrtidstillägg vara likställda med befattningshavare i statens tjänst.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till herr *Holmquists* yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutsnittet hemställt i sitt memorial nr 92 med den av herr *Holmquist* föreslagna ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Första kammarens protokoll 1920. Nr 69.

*Tillfälligt
arvodestillägg
åt befattnings-
havare hos
riksdagens
kamrar och
utskott.*

(Forts.)

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 21;

Nej — 47.

Ordet lämnades nu till herr vice talmannen, som ytttrade: Jag ber att få hemställa, att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista bevillningsutskottets betänkande nr 45 skall uppföras näst efter samma utskotts betänkanden nr 46 och 47.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 320, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om punschskatt;

nr 417, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av § 3 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning, dels ock förordning om ändrad lydelse av 15, 16, och 19 §§ i förordningen den 19 november 1914 om arvskatt och skatt för gåva; samt

nr 418, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till förordning angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, dels ock med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 321, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till lantmäteriväsendet m. m. jämte tre i ämnet väckta motioner;

nr 322, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerereglering för domänverkets personal ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 323, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag i fråga om antalet av vissa befattningar vid domänverket;

nr 324, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens skogsskolor och skogshushållning i allmänhet m. m.;

nr 325, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av anslagen för tillsyn å enskildas skogar;

nr 326, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för statens skogsförsöksanstalt;

nr 327, i anledning av väckta motioner om vidtagande av åtgärder för tillgodoseende av elektrisk energi för landsbygden i det område, som omfattas av sydsvenska kraftaktiebolaget;

nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m., i vad rör jordbruksärenden;

nr 412, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid domänverket;

nr 413, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under år 1920 för viss personal inom den civila statsförvaltningen ävensom angående förstärkning av de till avlöande av vissa extra befattningshavare inom samma förvaltning samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel, i vad rör jordbruksärenden;

nr 414, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till lanthushållningsskolan vid Rimforsa;

nr 415, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av en allmän jordbruksräkning; samt

nr 416, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar jämte två i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 421, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m., i vad den angår pensions- och indragningsstaterna; och

nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer m. m.

Anmäldes och godkändes sammansatta banko- och andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 426, till Konungen, i anledning av väckt motion om anslag till en flottledslånefond.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

På framställning av herr talmannen medgav kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammarrens sammanträde avslutades kl. 4,23 e. m.

In fidem.
A. v. Krusenstjerna.
